



ACCOMODATIES VOOR
TOPSPORTEVENEMENTEN
IN NEDERLAND

YVONNE VAN DEN HOORN SIMON VAN DEN BICHELAAR

Na de sportieve successen die zijn behaald tijdens de Olympische Spelen in Sydney 2000 en Athene 2004, ontstond in Nederland de vraag of de Olympische en Paralympische Spelen (OS) in Nederland georganiseerd zouden kunnen worden. NOC*NSF heeft daarop het initiatief genomen om nader onderzoek te doen naar de haalbaarheid en het draagvlak voor de organisatie van de OS. NOC*NSF is enerzijds de vertegenwoordiger van het IOC in Nederland en anderzijds de vertegenwoordiger van de Nederlandse sportbonden. Daar komt bij dat alleen het Nationale Comité, in dit geval NOC*NSF, gerechtigd is om een stad kandidaat te stellen voor de Olympische Spelen. Een stad mag dat niet zelf doen. Ten slotte mag NOC*NSF als enige organisatie het woord olympisch gebruiken. Dit zijn de redenen waarom NOC*NSF het initiatief heeft genomen.

Om richting de Olympische Spelen van 2028 te werken worden er activiteiten ontplooid om een sportklimaat op Olympisch niveau te creëren. Deze activiteiten worden opgehangen aan 6 thema's (bouwstenen): topsport, sportontwikkeling, evenementen & accommodaties, media-aandacht, sportwaarden en maatschappelijke betekenis. Dit onderzoek is onderdeel van bouwsteen 3, Evenementen & Accommodaties. Bij deze bouwsteen staat de volgende vraag centraal: "Wat moet in Nederland tot 2016 op het gebied van evenementen & accommodaties zijn gebeurd om bij de beste sportlanden van Europa horen?"

De doelstelling voor de periode 2009 – 2016 voor de bouwsteen Evenementen & Accommodaties is dan ook dat Nederland wereldkampioenschappen en Europese kampioenschappen meer moet organiseren dan het tot nu toe heeft gedaan. Het aantal van 15 is gebaseerd op de benchmark die is gedaan van 8 Europese landen. Duitsland en Frankrijk staan op de plaatsen 1 en 2 van landen die de meeste WK's organiseren. Nederland op Olympisch niveau, betekent onder andere dat Nederland tot de top 3 van Europese landen moet gaan behoren die veel sportevenementen organiseren. Frankrijk staat op dit moment 2^e met 21 georganiseerde WK's en om deze plaats over te nemen zal Nederland de komende 8 jaar 15 WK's meer moeten organiseren dan tot nu toe.

Om een Europees kampioenschap te organiseren binnen Nederland met de bestaande accommodatie kunnen tien sporten voldoen aan de eis die gesteld wordt vanuit de Europese federatie. Voor de indoorsporten geldt de mogelijkheid naar een evenementenhal uit te wijken. Bij de andere sporten zal er nieuwbouw gepleegd moeten worden.

Indien er gekeken wordt naar de mogelijkheid voor het houden van een wereldkampioenschap voldoen acht sporten aan de gestelde eis. De overige zes onderzochten sporten voldoen niet aan deze eis. Bij sommige indoorsporten kan uitgeweken worden naar een evenementenhal. Voor de andere sporten met een specifieke accommodatie, die niet in een hal of andere accommodatie ingericht kan worden, zal nieuwbouw nodig zijn voor het houden van een wereldkampioenschap binnen Nederland.

Mocht Nederland de Olympische Spelen van 2028 gaan organiseren, dan zouden, gekeken vanuit de huidige situatie "2007", er vier sporten accommodaties hebben die voldoen aan de eis die het IOC stelt voor minimale toeschouwerscapaciteit. De overige sporten voldoen niet aan de eisen die

vanuit het IOC gesteld zijn. Voor deze sporten zal het nodig zijn nieuwe accommodaties te bouwen. Mogelijk zal er uitgeweken kunnen worden naar evenementenhallen of het buitenland.

Vanuit de resultaten kan de vraagstelling (*“Kan Nederland met de gestelde eisen voor topsportaccommodaties 15 wereldkampioenschappen en 10 Europese kampioenschappen meer organiseren?”*) beantwoord worden met: Het is niet haalbaar om 15 wereldkampioenschappen meer te organiseren, echter 10 Europese kampioenschappen meer organiseren is wel haalbaar.

After the huge Olympic successes in Athens 2004 and Sydney in 2000, the Dutch have asked themselves whether they could organize the Olympics and Paralympics. NOC*NSF took the initiative and investigated the feasibility and basis for the organisation of the Olympics. NOC*NSF is on the one hand the representative of the IOC in Holland and on the other hand the representative of the Dutch sport association. In this case the NOC*NSF is entitled to nominate a city. A city is not allowed to do this. Finally NOC*NSF is the only organisation that are allowed to use the word Olympic. These are all the reasons why the NOC*NSF took the initiative.

Working towards the Olympic games of 2028 a sportive and Olympic climate has to be achieved, hereby certain activities were developed. These activities are separated into 6 different topics: Top Sport, Sport Development, Events & Accommodation, Media Attention, Sport Values and Social Meaning. This investigation is part of topic 3, Events & Accommodation. With this topic the next question arose “What is necessary to ensure that Holland is the best sport country in Europe in 2016 regarding events and accommodation.”

The goals for the period of 2009 – 2016 for the topic Events & Accommodation is that more than 15 World championships and 10 European championships must be organized above the existing amount of organized events. The figure 15 is based on the benchmark that has been held between 8 European countries. Germany and France are the two leading countries that have organized world championships. If the Netherlands wants to perform at an Olympic level they will have to position themselves in the ranking top 3 of European organizing countries. France is the number 2; they will organize 21 World championships in the benchmark period. If Holland wants to take over from France they will have to organize 15 more world championships in the coming 8 years.

To organize an European championship within the Netherlands with its existing accommodation only 10 sports can match up to the demands of the European federation. The indoor sports can always be accommodated in event halls. Looking at the other forms of sport, to accommodate them new buildings will have to be built.

To organize a World championship within the Netherlands only eight sports can match up to the made demands. The remaining 6 researched sports do not fit the bill. The indoor sports can always be accommodated in event halls. For sports with a specific accommodation which cannot be accommodated in halls or other venues, new accommodation will have to be built.

If the Netherlands should be in the position to organize the Olympic games in 2028, then they should look at the year 2007. There are only 4 sport accommodations that meet up to the IOC demands for the spectator's requirement. The remaining sports cannot meet the demands of the IOC. For these sports it will be necessary to built new accommodations. A possibility is that event halls can be used or that we use the accommodations abroad.

Accumulating the results, the research question (“Can the Netherlands with the IOC demands organize 10 more European championships and 15 World championships than it has done so far”) can be answered with: It is not possible to organize 15 more World championships, though it is possible to organize 10 more European championships.

Vanuit de opleiding Sport, Gezondheid en Management hebben wij onze afstudeeropdracht bij NOC*NSF mogen uitvoeren. In het kader van het Olympisch Plan 2028 hebben wij een onderzoek uitgevoerd dat betrekking had op (top)sportaccommodaties. Binnen NOC*NSF lag de behoefte om de huidige situatie op het gebied van accommodaties in kaart te brengen in combinatie met de internationaal gestelde eisen. Zowel de eisen van een wereldkampioenschap als de eisen van een Europees kampioenschap zijn in dit onderzoek betrokken. Voor dit onderzoek zijn een veertiental sporten onderzocht zowel binnen- en buitensporten. Het onderzoek heeft geresulteerd in het rapport wat nu voor u ligt.

Bij de uitvoering van ons onderzoek en de totstandkoming van dit rapport hebben wij medewerking gekregen van een aantal personen zonder wie dit rapport niet gerealiseerd kon worden. Wij willen van deze gelegenheid gebruik maken om ze hiervoor te bedanken.

Dhr. Vlasblom, projectleider van de bouwsteen Evenementen & Accommodaties binnen het Olympisch Plan 2028 en Senior Beleidsadviseur op de afdeling Strategie & Beleid. Binnen NOC*NSF was hij onze begeleider. Dhr. Vlasblom heeft er gedurende ons onderzoek voor gezorgd dat wij de goede route bewandelden voor het verkrijgen van de resultaten. Ondanks zijn drukke agenda heeft hij regelmatig tijd voor ons gemaakt om één en ander door te nemen. De samenwerking is erg prettig verlopen en wij zijn blij dat hij ons de mogelijkheid geboden heeft om bij NOC*NSF af te studeren.

Dhr. Hermans, afstudeerbegeleider vanuit de Hogeschool Arnhem en Nijmegen te Nijmegen. Wij willen Dhr. Hermans bedanken voor de begeleiding die hij gegeven heeft gedurende onze afstudeerperiode. Zijn kritische commentaar heeft ervoor gezorgd dat de kwaliteit van ons onderzoek en het rapport werd bewaakt.

De geïnterviewde personen van de sportbonden. Wij willen hen bedanken voor de medewerking die ze hebben verleend voor het kwalitatieve gedeelte van ons onderzoek. Zonder hun commentaar, tips en aanwijzingen hadden wij dit rapport niet kunnen realiseren.

Tot slot willen wij alle andere personen bedanken die ons van informatie hebben voorzien.

Yvonne van den Hoorn
Simon van den Bighelaar

Nijmegen, januari 2008

	Samenvatting	2
	Summary	4
5	Voorwoord	5
	Inhoudsopgave	6
	1. Inleiding	8
	1.1 Aanleiding en achtergrond	8
	1.2 De opdracht	9
10	1.3 Inhoudelijke oriëntatie	10
	2. Methode	14
	2.1 Het onderzoeksontwerp	14
	2.2 Interviewmethodiek	19
	2.3 Accommodatiemodel voor topsportevenementen	20
15	3. Resultaten	22
	3.1 Turnen	22
	3.1.1 Eisen van de FIG en UEG	22
	3.1.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	22
	3.1.3 Accommodaties in Nederland	23
20	3.1.4 Conclusie	23
	3.2 Judo	25
	3.2.1 Eisen IJF en EJU	25
	3.2.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	25
	3.2.3 Accommodaties in Nederland	26
25	3.2.4 Conclusie	26
	3.3 Badminton	27
	3.3.1 Eisen BWF en BEC	27
	3.3.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	27
	3.3.3 Accommodaties in Nederland	28
30	3.3.4 Conclusie	28
	3.4 Volleybal	30
	3.4.1 Eisen FIVB en CEV	30
	3.4.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	31
	3.4.3 Accommodaties in Nederland	32
35	3.4.4 Conclusies	33
	3.5 Handbal	35
	3.5.1 Eisen van de IHF en de EHF	35
	3.5.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	36
	3.5.3 Accommodaties in Nederland	38
40	3.5.4 Conclusies	38
	3.6 Basketball	40
	3.6.1 Eisen FIBA en FIBA-Europa	40
	3.6.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	41
	3.6.3 Accommodaties in Nederland	42
45	3.6.3 Conclusie	43

	3.7 Topsporthallen voor indoorsporten	45
	3.7.1 Ahoy te Rotterdam	45
	3.7.2 Amsterdam RAI	45
	3.7.3 Maaspoort te 's-Hertogenbosch	46
5	3.7.4 Maastrichts Expositie & Congres Centrum (MECC)	46
	3.7.5 Dome in Amsterdam	47
	3.7.6 Indoor-Sportcentrum Eindhoven	47
	3.7.7 Sportcentrum Omniworld Almere	47
	3.7.7 Sportcentrum Omniworld Almere	48
10	3.7.8 Martiniplaza te Groningen	49
	3.7.9 Het Topsportcentrum te Rotterdam	49
	3.7.10 De Sporthallen Zuid te Amsterdam	50
	3.7.11 De Jaarbeurs te Utrecht	51
	3.7.12 De Brabanthallen te 's-Hertogenbosch	52
15	3.8 Hockey	53
	3.8.1 Eisen van de FIH en de EHF	53
	3.8.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	54
	3.8.3 Accommodaties in Nederland	55
	3.8.4 Conclusie	56
20	3.9 Roeien	58
	3.9.1 Eisen van de FISA	58
	3.9.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	58
	3.9.3 Accommodaties in Nederland	58
	3.9.4 Conclusie	60
25	3.10 Rugby	61
	3.10.1 Eisen van de IRB en de FIRA	61
	3.10.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	61
	3.10.3 Accommodaties in Nederland	62
	3.10.4 Conclusie	63
30	3.11 Baanwielrennen	64
	3.11.1 Eisen UCI en UEC	64
	3.11.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	64
	3.11.3 Accommodaties in Nederland	65
	3.11.4 Conclusie	67
35	3.12 Hippisch	68
	3.12.1 Eisen FEI	68
	3.12.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	68
	3.12.3 Accommodaties in Nederland	69
	3.12.4 Conclusie	70
40	3.13 Zwemmen & Waterpolo	71
	3.13.1 Eisen FINA en LEN	71
	3.13.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	72
	3.13.3 Accommodaties in Nederland	73
	3.13.4 Conclusie	74
45	3.14 Atletiek	75
	3.14.1 Eisen IAAF en EAA	75
	3.14.2 Voorgaande en komende WK/ EK's	76
	3.14.3 Accommodaties in Nederland	76
	3.14.4 Conclusie	77
50	3.15 Resumé	79
	4. Conclusies	81
	5. Discussie	82
	Literatuurlijst	85

1. Inleiding

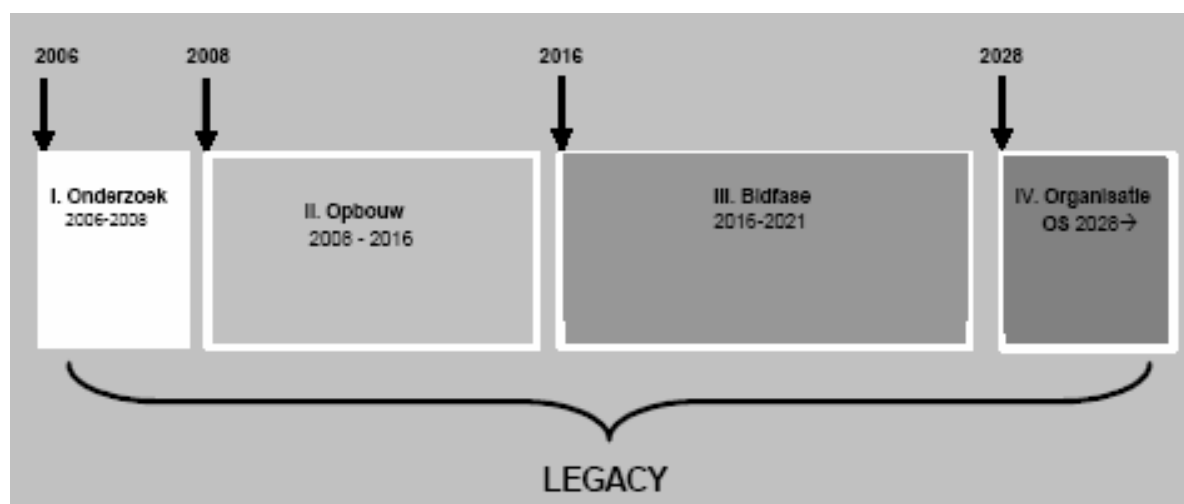
1.1 Aanleiding en achtergrond

Na de sportieve successen die zijn behaald tijdens de Olympische Spelen in Athene 2004 en Sydney 2000, ontstond in Nederland de vraag of de Olympische en Paralympische Spelen (OS) in Nederland georganiseerd zouden kunnen worden. NOC*NSF heeft daarop het initiatief genomen om nader onderzoek te doen naar de haalbaarheid en het draagvlak van de organisatie van de OS. NOC*NSF is enerzijds de vertegenwoordiger van het IOC in Nederland en anderzijds de vertegenwoordiger van de Nederlandse sportbonden. Daar komt bij dat alleen het Nationale Comité, in dit geval NOC*NSF, gerechtigd is om een stad kandidaat te stellen voor de Olympische Spelen. Dit zijn de redenen waarom NOC*NSF het initiatief heeft genomen.

In december 2005 presenteerde de werkgroep, die bestond uit vertegenwoordigers van sport, overheid en bedrijfsleven, een tussenrapportage aan het Bestuur van NOC*NSF. In deze tussenrapportage werd duidelijk dat Nederland op papier voor de organisatie van de OS zou kunnen gaan en dat het sportief, economisch en maatschappelijk zeer de moeite waard is de mogelijkheden van de organisatie van de OS nader te onderzoeken. Een lange termijn visie gericht op het sportklimaat zou echter de basis moeten vormen.

Het onderzoek heeft de naam Olympisch Plan 2028 gekregen (OP28). Het jaartal 2028 werd gekozen om enerzijds aan te geven dat er sprake is van een lange termijnplanning en anderzijds omdat het in 2028 precies 100 jaar geleden is dat in Amsterdam de eerste en tot nu enige OS in Nederland plaatsvond.

Het Olympisch Plan 2028 (OP28) valt in vier fasen uiteen.



Figuur 1 – Fasen OP2028

Legacy houdt in dat iedere fase een eigen waarde heeft en dat het geheel toewerkt naar een hoger doel. In iedere fase worden er blijvende resultaten verzameld en betekent dus in sportief, economisch en maatschappelijk opzicht een stap voorwaarts.

Fase 1. Haalbaarheidsonderzoek (2006-2008)

In deze fase wordt gericht onderzoek gedaan naar de realisatie van het Olympisch Plan 2028. Fase 1 heeft als eindproduct een uitgewerkt businessplan voor de realisatie van Nederland als een echt sportland. De fase eindigt met het besluit van het NOC*NSF bestuur om dit plan de komende 8 jaar uit te voeren.

Fase 2. Opbouw sportklimaat (2009-2016)

In deze fase worden projecten uitgevoerd die voortvloeien uit het businessplan van fase 1. Er wordt in projecten aandacht besteed aan de verankering van de sport in de Nederlandse samenleving. In 2016 beschikt Nederland dan over een infrastructuur op Olympisch niveau. Aan het eind van deze fase wordt dan bepaald of een bid haalbaar is.

Fase 3. Bidfase (2017-2021)

In deze fase wordt het bid uitgewerkt volgens de eisen van het Internationaal Olympisch Comité (IOC) en op een zeker moment aan het IOC gepresenteerd. Deze fase eindigt met de toewijzing van de Spelen door het IOC aan een van de kandidaten waaronder Nederland.

Fase 4. Organisatiefase (2021-2028)

In deze fase heeft het IOC het bid toegewezen aan een van de kandidaten. Vanaf de toewijzing aan Nederland zal er een officiële organisatie van de Spelen plaats moeten vinden.

1.2 De opdracht

In fase 1 van het OP28 worden er activiteiten ontplooid om een sportklimaat op Olympisch niveau te scheppen. Deze activiteiten worden opgehangen aan 6 thema's (bouwstenen): topsport, sportontwikkeling, evenementen & accommodaties, media-aandacht, sportwaarden en maatschappelijke betekenis. Deze opdracht is onderdeel van bouwsteen 3, Evenementen & Accommodaties. Bij deze bouwsteen staat de volgende vraag centraal: *“Wat moet in Nederland tot 2016 op het gebied van evenementen & accommodaties gebeuren om bij de best organiserende sportlanden van Europa horen?”* Met de “best organiserende” wordt bedoeld de meeste EK's en WK's organiseren ten opzichte van andere Europese sportlanden.

NOC*NSF heeft onderzocht hoeveel EK's en WK's gehouden worden per Europees land. Daarvoor hebben zij de evenementendatabase 1996 – 2008 geraadpleegd. Uit dit onderzoek blijkt dat Nederland in vergelijking met bijvoorbeeld Duitsland, Frankrijk en Italië te weinig evenementen organiseert en dat Nederlanders zelf weinig evenementen bezoeken. Om tot de beste sportlanden van Europa te horen zal Nederland meer sportevenementen moeten gaan organiseren.

Doelstelling voor de periode 2009 – 2016 voor de bouwsteen Evenementen & Accommodaties is dan ook dat Nederland 15 wereldkampioenschappen en 10 Europese kampioenschappen meer moet organiseren dan het tot nu toe heeft gedaan. Het aantal van 15 is gebaseerd op de benchmark die is gedaan van 8 Europese landen. Duitsland en Frankrijk staan op de plaatsen 1 en 2 van landen die de meeste WK's organiseren. Nederland op Olympisch niveau, betekent onder andere dat Nederland tot de top 3 van Europese landen moet gaan behoren die veel sportevenementen organiseren. Frankrijk staat op dit moment 2^e met 21 georganiseerde WK's en om deze plaats over te

nemen zal Nederland de komende 8 jaar 15 WK's meer moeten organiseren dan het tot nu toe heeft gedaan.

Om deze evenementen te kunnen organiseren moeten er voldoende geschikte accommodaties zijn. Op dit moment wordt er in Nederland geen accommodatiebeleid gehanteerd.

- 5 Ook het NOC*NSF heeft weinig informatie met betrekking tot de verschillende accommodaties in Nederland. Vanuit het NOC*NSF bestaat de behoefte om voor een aantal sporten de accommodaties in Nederland in kaart te brengen en te beoordelen of deze geschikt zijn voor de organisatie van een wereldkampioenschap (WK). De volgende sporten worden onderzocht of er mogelijkheden zijn op accommodatie gebied om een EK of WK te organiseren:

- | | | | | | |
|----|--|----|---|----|---|
| 10 | <ul style="list-style-type: none">• Judo• Badminton• Roeien• Basketball• Wielrennen Baan | 15 | <ul style="list-style-type: none">• Handbal• Waterpolo• Atletiek• Rugby• Turnen | 20 | <ul style="list-style-type: none">• Hockey• Hippisch• Volleybal• Zwemmen |
|----|--|----|---|----|---|

- 25 Deze zogenaamde targetlist is samengesteld met behulp van een aantal specialisten die 15 sporten op moesten geven. Daaruit zijn de 15 meest populaire sporten gekozen. Zoals te lezen is zijn in dit onderzoek 14 sporten onderzocht. De 15^e sport van de targetlist is voetbal en daarvoor is gekozen om een apart onderzoek te starten. Dat loopt momenteel bij de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB) zelf.

- 30 De aanleiding, achtergrond en opdracht zijn reeds bekend. Met behulp van deze informatie is gekozen voor de volgende doelstelling: *Het in kaart brengen van sportaccommodaties in Nederland met behulp van de gestelde eisen voor topsportaccommodaties om zodoende een advies te geven over de haalbaarheid van de doelstelling van de bouwsteen Evenementen & Accommodaties: "in de periode 2009 – 2016 moet Nederland 15 wereldkampioenschappen en 10 Europese kampioenschappen meer organiseren dan het tot nu toe heeft gedaan".*

- 35 De doelstelling is te globaal om een gericht onderzoek uit te kunnen voeren. Om deze smaller te maken hebben de onderzoekers de volgende vraag opgesteld waarmee de leidraad van dit onderzoek ontstaan is: *"Kan Nederland met de gestelde eisen voor topsportaccommodaties 15 wereldkampioenschappen en 10 Europese kampioenschappen meer organiseren dan het tot nu toe heeft gedaan?"* De hierboven genoemde doel- en vraagstelling zullen de leidraad vormen voor dit onderzoek.
- 40

1.3 Inhoudelijke oriëntatie

- 45 Er is op meerdere vlakken naar theorie gezocht om een bredere basis voor dit onderzoek te creëren. Ten eerste is er gekeken naar een reeds uitgevoerd onderzoek (Trappel, 2007). Het onderzoek van Trappel is de voorloper van dit onderzoek. Zij heeft voor een vijftal sporten onderzoek gedaan op WK-niveau. Hierdoor kan al een beeld worden gevormd van het onderzoek wat nog plaats zal gaan vinden. Trappel heeft gekeken naar vijf sporten – zwemmen, atletiek, basketball, handbal en

volleybal – met als criteria de per sport geformuleerde wereldkampioenschapeisen vergeleken met de accommodatiecapaciteit die zich in Nederland bevindt.

Uit dit onderzoek bleek dat de Nederlandse accommodaties voor alle vijf de sporten niet voldoen aan de capaciteitseisen die gesteld worden bij het houden van een wereldkampioenschap.

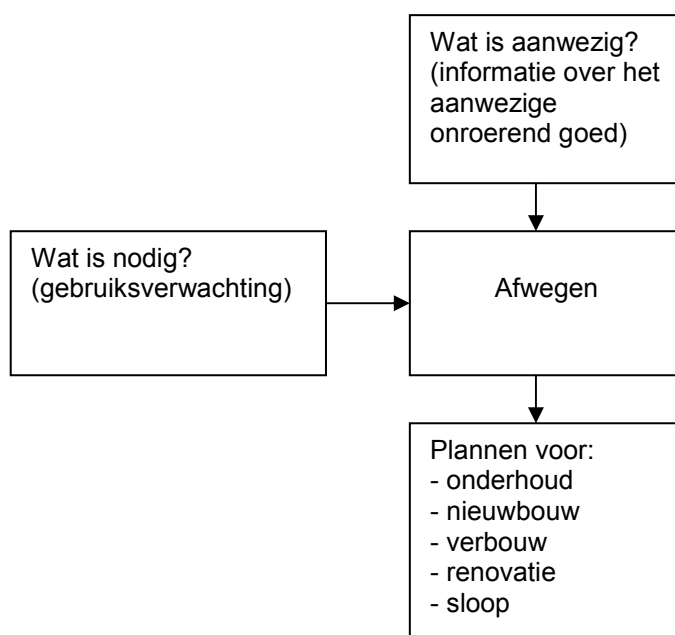
- 5 De getallen en resultaten van het onderzoek “Zijn wij er klaar voor” (Trappel, 2007) zijn opnieuw verwerkt en uitgebreid met Europese kampioenschappen en Europese eisen, zodat elke sport op dezelfde manier uitgewerkt is. Dit is gedaan voor een extra overzichtelijk geheel voor de organisatie.

Om de gevonden resultaten te verwerken tot een conclusie is gekozen voor een
10 “accommodatiemodel”. Dit model geeft aan wat voor Nederland, op het gebied van één specifieke sport, de beste toekomstige oplossing is. Gezien er resultaatgericht onderzoek wordt gehouden, waarbij met name kwantitatieve gegevens worden verzameld, zal dit resulteren in een advies naar de projectorganisatie. Om een geschikte analyse te kunnen maken voor topsportaccommodaties in Nederland wordt er gebruik gemaakt van het prestatiebeheersing-model (Oskam, 1996). Het
15 prestatiebeheersing-model richt zich op het beheren en onderhouden van gebouwen. Een gebouw wordt hierbij gezien als *“een bouwwerk van tamelijke of aanzienlijke grootte en in het algemeen vervaardigd van duurzaam materiaal, dienende tot woning, samenkomst of andere maatschappelijke verrichtingen, tot berging, als monument of anderszins.”* (Vandale, 2007) Bij beheer en onderhoud gaat het om de staat van het gebouw “goed” te houden naar mate het ouder wordt, het tegen gaan
20 en/of herstellen bij verval van de staat die het gebouw na de startsituatie is opgelopen. De startsituatie van een gebouw wordt dan ook gezien als het oorspronkelijke prestatieniveau, zoals dit is vastgelegd in het ontwerp en gerealiseerd is tijdens de bouw.

Bij de eerste stap in het model wordt er gekeken naar de bedrijfs- en gebruiksverwachtingen en de keuze van de juiste gebruikswaarde voor het vastgestelde doel, maar deze ook zal behouden.
25 Daarbij wordt gekeken naar de verwachtingen van de gebruiker van het onroerend goed, mede rekening houdend met de toekomstperspectieven (gaat het bedrijf bijvoorbeeld groeien, automatiseren, etc).

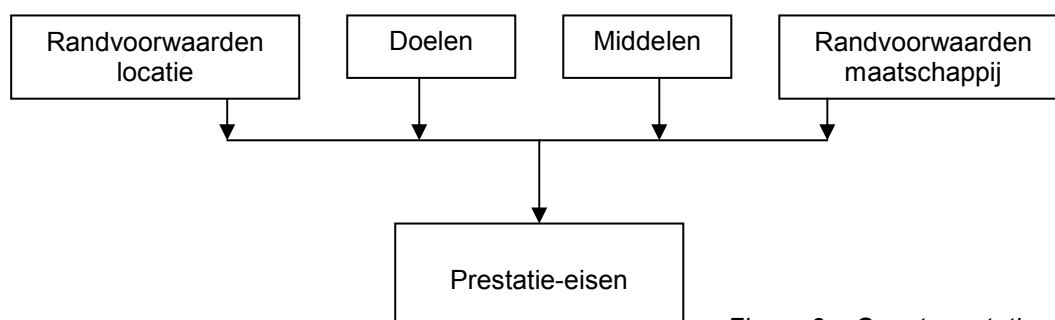
In de tweede stap van het originele model wordt gekeken naar de bestaande situaties. Er wordt dan gekeken wat er al in de bestaande situatie aanwezig is voor het uitvoeren van de
30 vastgestelde taken.

De derde stap van dit model kijkt naar wat er nodig is voor het vervullen van de vastgestelde gebruiksverwachtingen om in het desbetreffende gebouw te kunnen wonen, werken of recreëren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van *figuur 2*, gekeken naar het aanwezige onroerend goed, de gebruiksmogelijkheden en de beperkingen. Uit deze afwegingen komen voornamelijk meerjaren-onderhoudsprognoses.



Figuur 2 – Afwegen & plannen

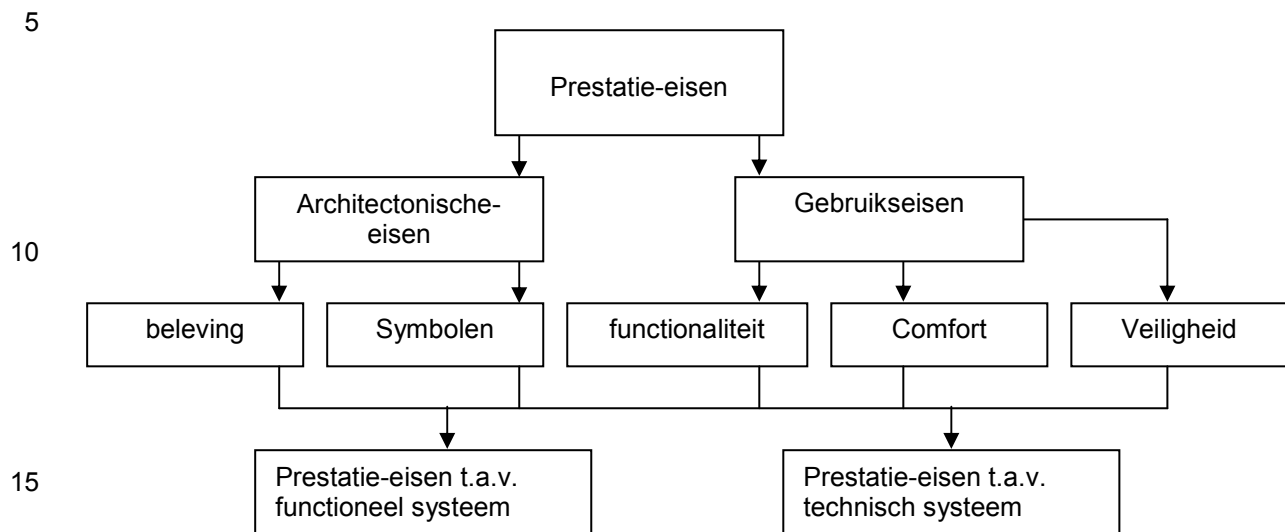
De vierde stap kijkt naar een combinatie, gesteld vanuit de eigenaars/gebruikers, van de juiste ruimte op het juiste moment met de juiste presentatie. De ruimte die het best past bij hun doelen en middelen, ook wel het totstandkomen van de prestatie-eisen. Daarnaast heeft elk gebouw een eigen locatie met de daarbij behorende eigenschappen van de omgeving –klimaat, grondgesteldheid, omgeving en infrastructuur– en stelt de maatschappij voorwaarden aan het gebouw –bv. geluidshinder, stankoverlast, vormgeving en brandveiligheid–. Deze voorwaarden kunnen in wetten, richtlijnen en procedures zijn vastgelegd. Het is dan ook de taak van een deskundige om de opdrachtgever te ondersteunen bij het opstellen van de prestatie-eisen. Door informatie in te winnen kunnen relevante randvoorwaarden bepaald worden. De maatschappelijke en door de locatie beïnvloede randvoorwaarden bepalen samen met de doelen en middelen van de gebruiker de prestatie-eisen waaraan het gebouw moet voldoen. Hieronder is de totstandkoming weergegeven in *figuur 3*.



Figuur 3 – Opzet prestatie-eisen

De prestatie-eisen van een gebouw bestaan uit architectonische en gebruikseisen. De architectonische eisen worden gevormd door aspecten van beleving en symboliek. De gebruikseisen worden verdeeld onder functionaliteit, comfort en veiligheid, zoals hieronder weergegeven in *figuur 4*. Niet allen zijn even makkelijk kwantitatief meetbaar. Door de verschillende aspecten echter specifiek

te benoemen is het mogelijk de eisen te benoemen, te bespreken en te controleren. Hierdoor kunnen verscheidene opties tegen elkaar afgewogen worden en gevolgen van keuzes zichtbaar worden gemaakt.



Figuur 4 – Prestatie-eisen gespecificeerd

1.5 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt de methodiek beschreven die gevolgd is tijdens dit onderzoek. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de resultaten beschreven waarin concreet gekeken wordt naar de eisen voor de toeschouwerscapaciteit van een accommodatie, opgesteld door de internationale federaties. Daarna is er onderzoek gedaan naar voorgaande wereldkampioenschappen, waarbij is gekeken naar de accommodaties die gebruikt zijn en welke toeschouwerscapaciteit deze accommodaties hadden.

In hoofdstuk 4 wordt er een conclusie getrokken die antwoord geeft op de vraagstelling. Ten slotte is in hoofdstuk 5 de discussie beschreven. Hierin wordt inhoudelijk ingegaan op de theorie, methodologie en reflectie op het onderzoek.

2. Methode

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee hoofdlijnen van onderzoek. Allereerst deskresearch, dit is het onderzoek dat specifiek zicht heeft verschaft op het achterhalen van de kwantitatieve resultaten. Binnen deze resultaten van het uitgevoerde deskresearch vallen zowel de gegevens over de bestaande accommodaties die binnen Nederland aanwezig zijn als de gegevens van de voorgaande EK's en WK's maar ook de eisen die gesteld zijn vanuit de internationale federaties bij het organiseren van een dergelijk toernooi. Om deze informatie te achterhalen is veelal gebruik gemaakt van het medium internet of het contact leggen met desbetreffende personen, te denken aan organisaties van toernooien of federatiemedewerkers. Daarnaast werd er gebruik gemaakt van fieldresearch om de diepgang te creëren die het onderzoek in het hoofdstuk resultaten nog bij zal sturen. Daar zal verderop meer toelichting over worden gegeven. Om dit alles goed te sturen en de juiste rode draad te laten volgen is gekeken naar wat voor soort onderzoek er nu eigenlijk uitgevoerd wordt. De onderzoeksstrategie die van toepassing is, is het survey-onderzoek. In de volgende paragrafen wordt er dieper ingegaan op de toegepaste methoden.

2.1 Het onderzoeksontwerp

Om binnen het onderzoek een samenhangend geheel te creëren is er gebruik gemaakt van het onderzoeksontwerp. Dit ontwerp volgt specifieke stappen, waardoor het totale onderzoek gericht en gecontroleerd uitgevoerd kan worden. Hieronder wordt per stap aangegeven wat er gebeuren moet voor het huidige onderzoek.

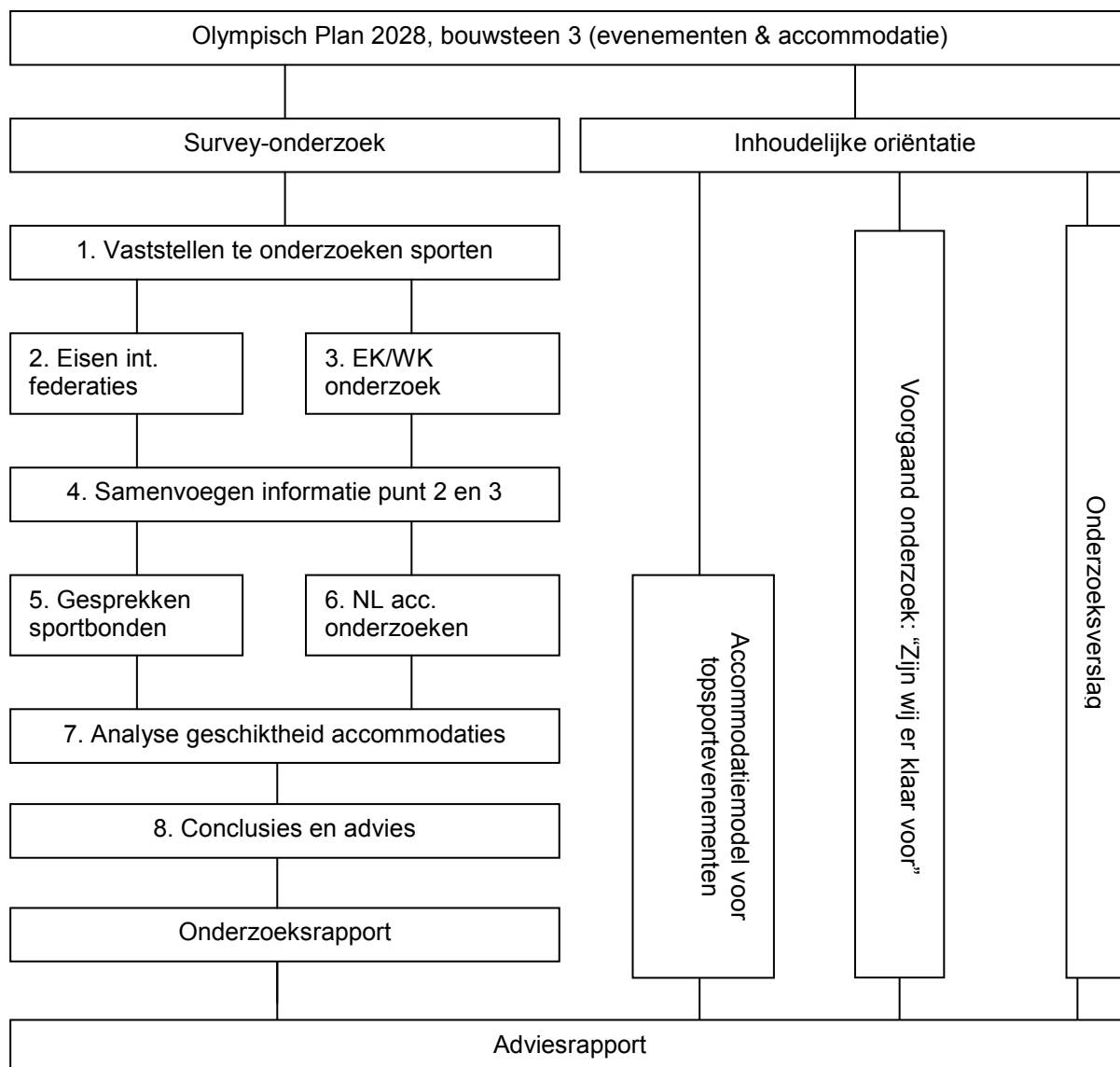
Het projectkader

Aangezien dit onderzoek vanuit de projectorganisatie, NOC*NSF, is aangegeven en er een voorgaand onderzoek gehouden is, wordt hier een beeld van het projectkader geschetst waardoor dit onderzoek duidelijk afgebakend is. Het is een resultaatgericht onderzoek waarbij aangegeven is wat onderzocht moet worden. De volgende doelstelling volgt hieruit: *Het in kaart brengen van sportaccommodaties in Nederland met behulp van de gestelde eisen voor topsportaccommodaties om zodoende een advies te geven over de haalbaarheid van de doelstelling van de bouwsteen Evenementen & Accommodaties: "in de periode 2009 – 2016 moet Nederland 15 wereldkampioenschappen en 10 Europese kampioenschappen meer organiseren dan het tot nu toe heeft gedaan".*

Het onderzoeksmodel

Hieronder zijn schematisch de stappen die doorlopen zijn tijdens het onderzoek weergegeven. In de linkerkolom de praktisch uit te voeren stappen voor het gevraagde resultaat en in de rechterkolom de literatuur die aangeeft op welke stappen dit de praktijk ondersteunt.

5



40

De vraagstelling

Gekeken naar het onderzoeksmodel is achterhaald welke kennis nuttig en nodig was voor het behalen van de doelstelling. Deze kennisbehoefte is vervolgens geformuleerd in een vraagstelling.

"Kan Nederland met de gestelde eisen voor topsportaccommodaties 15 wereldkampioenschappen en 10 Europese kampioenschappen meer organiseren dan het tot nu toe heeft gedaan?"

45

De kernbegrippen

Binnen het onderzoek komen specifieke kernbegrippen naar voren. Deze zijn hieronder beschreven en uitgelegd.

Accommodatiemodel

- 5 Model waarmee per sport gekeken wordt naar enerzijds de gebruikersverwachtingen –eisen vanuit internationale federaties en het doel wat de sportbond adviseert– en anderzijds de bestaande of geplande accommodatie met daaruit voortkomend een advies. Dit kan leiden tot onderhoud, om-,ver- of nieuwbouw.

Capaciteitseisen

- 10 Dit zijn gestelde eisen voor het vermogen van toeschouwerscapaciteit waaraan accommodaties aan moeten voldoen bij goedkeuring voor een Europees Kampioenschap, Wereldkampioenschap of Olympische Spelen.

Europees kampioenschap

- 15 Wedstrijd(en) waarin een Europese kampioenstitel behaald kan worden binnen een strijd tussen de landen van de Europese Unie.

Gebruikersverwachtingen

Dit zijn de verwachtingen waaraan een accommodatie moet voldoen, vastgesteld vanuit het doel dat door de nationale sportbond is aangegeven en de eisen die gesteld zijn door de internationale federaties.

- 20 *Internationale federaties*

Per sport specifieke bonden die het bestuurlijke orgaan zijn over de hele wereld of per continent.

Nationale Sportbonden

Per sport een organisatie die binnen een land, in dit onderzoek geldt hiervoor Nederland, overkoepelend de sport bestuurt.

- 25 *Nieuwbouw*

Totaal nieuwe accommodatie rekening houdend met de vastgestelde eisen vanuit de gebruikersverwachtingen.

Om-/ verbouw

- 30 Om aan de vastgestelde gebruikersverwachtingen te voldoen is een verbouwing van een bestaande sportaccommodatie of het ombouwen van een evenementenhal voldoende.

Onderhoud

De huidige accommodatie voldoet aan de vastgestelde gebruikersverwachtingen en heeft daardoor alleen onderhoud nodig om de startsituatie vast te houden.

Toeschouwerscapaciteit

- 35 Het vermogen dat de accommodatie aankan op het gebied van het aantal toeschouwers. Hierbij wordt gekeken naar zowel de zitplaatsen als staanplaatsen.

Topsportevenementen

Een publieksgebeurtenis uitgevoerd door sport van het hoogste niveau, meestal in wedstrijdvorm.

Wereldkampioenschap

Wedstrijd(en) waarin de kampioenstitel behaald kan worden binnen een strijd tussen de landen van het hoogste niveau over de hele wereld.

5 Het onderzoeksmateriaal

Om tot een gedegen antwoord te komen bij de gestelde vraagstelling werd eerst gekeken naar het onderzoeksmateriaal, hieronder vallen zowel de “meetinstrumenten” die worden gebruikt bij het fieldresearch als de manier van het achterhalen van de kwantitatieve gegevens en ondersteunende literatuur bij de deskresearch.

10 Het fieldresearch werd uitgevoerd door middel van interviews. Deze interviews werden gehouden bij de Nederlandse sportbonden van de te onderzoeken sporten. Deze interviews waren voornamelijk gericht op het achterhalen van de mogelijkheden en behoefte binnen Nederland voor die sport. De gebruikte interviewmethodiek wordt in paragraaf 2.2 verder uitgelegd.

15 De onderzoeksstrategie

Bij deze stap van het onderzoeksontwerp werd vastgesteld welke onderzoeksstrategie gebruikt werd bij het verzamelen en verwerken van het materiaal wat antwoorden op de vraagstelling gaf. De onderzoeksstrategie die van toepassing was, is het survey-onderzoek. Kenmerken van een survey-onderzoek:

- 20
 - Een groot aantal onderzoekseenheden;
 - een arbeidsextensieve datagenerering;
 - meer breedte dan diepte;
 - een aselechte steekproef;
 - kwantitatieve gegevens en analyse;
- 25
 - een gesloten datagenerering liefst op afstand.

In het onderstaande schema is vastgelegd wanneer welke activiteit uitgevoerd werd, zodat er gekeken kon worden of het onderzoek nog op een haalbaar schema verliep.

Activiteit/week	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	1	2	3	4
1. Vaststellen van Olympische sporten																							
2. Opvragen eisen m.b.t. toeschouwerscapaciteit WK's																							
3. Onderzoek naar voorgaande WK's																							
4. Stap 2 en 3 in tabel verwerken																							
5. Gesprekken met de sportbonden																							
6. Acc. die door sportbonden worden aangedragen onderzoeken																							
7. Analyse maken naar de geschiktheid																							
8. Conclusies trekken op basis van de voorgaande ondernomen stappen																							
9. Tussentijdse rapportage																							
10 Eindrapportage																							

2.2 Interviewmethodiek¹

In het fieldresearch van het onderzoek is voor het achterhalen van informatie gebruik gemaakt van interviews bij sportbonden. Er is bij elke bond een interview afgenomen, met de persoon die zich richt op de topsportevenementen en de daarbij behorende accommodaties. Het ging hier om personen met functies als evenementenmanagers en directeuren. Deze zijn geïnterviewd om een beeld te vormen van de huidige situatie in Nederland per sport op het gebied van accommodaties en topsportevenementen, maar ook de toekomstvisies en de wensen die zij stellen aan nog te bouwen accommodaties.

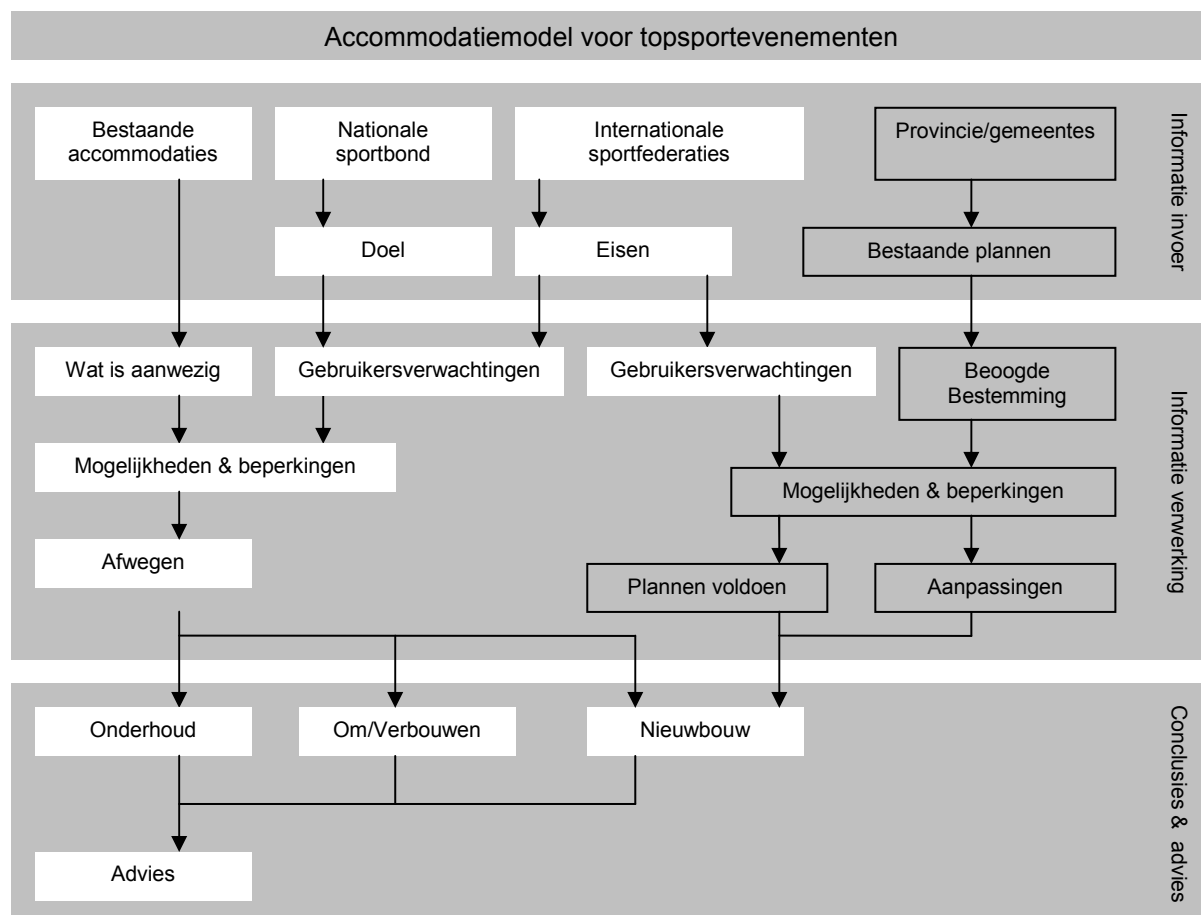
Voor het opstellen van de interviews is gebruik gemaakt van een theoretische onderbouwing (Baarda, 2004). Er is gekozen voor een halfgestructureerd interview, waarbij de nadruk met name werd gelegd op de volgende punten:

- Criteria waaraan vragen moeten voldoen;
- concrete vragen;
- open en half open vragen;
- vragen stellen en doorvragen;
- hoe moet ik vragen stellen?;
- hoe moet ik doorvragen?.

¹ Bron: Baarda, *Enquêteren en gestructureerd interviewen: Basisboek*, 2004

2.3 Accommodatiemodel voor topsportevenementen

Om tot de juiste conclusies te komen bij het verwerken van de gevonden resultaten is het prestatiebeheersing-model dat in de inhoudelijke oriëntatie wordt beschreven gemodificeerd tot het niveau van dit huidige onderzoek. Het hieronder weergegeven schema is het vernieuwde model dat toegepast zal worden bij het onderzoek om zo een conclusie te kunnen vormen. (figuur 5)



Figuur 5 – Accommodatiemodel

Het nieuwe accommodatiemodel bestaat uit drie grote hoofdstappen. De allereerste stap is informatietoevoer. De gevonden informatie, komende uit huidige accommodaties/ nationale sportbonden/ internationale sportfederaties, wordt uitgewerkt tot duidelijk doelen en eisen om zodoende de gebruikersverwachtingen te kunnen vaststellen.

Hierna wordt bij stap 2 de informatie verwerkt. De gebruikersverwachtingen of de aanwezige accommodatiesituatie worden verwerkt tot mogelijkheden en beperkingen. Bij deze stap wordt gekeken naar wat mogelijk is binnen de bestaande accommodatie en waar deze accommodatie niet aan voldoet en er wordt gekeken naar de doelen en eisen die gesteld zijn vanuit de toekomstige gebruiker. Hierna volgt de afwegingsfase. In deze fase zullen conclusies worden getrokken. Oftewel zijn de huidige accommodaties bruikbaar ten opzichte van de nieuwe gebruiker en de gebruikersverwachting die deze daarbij stelt.

Mocht de accommodatie hieraan voldoen dan zal er een onderhoudsplan als advies uitkomen, dat in de derde stap van het accommodatiemodel besloten wordt. Het onderhoudsplan zorgt ervoor dat de start situatie waarin de nieuwe gebruiker het gebouw zal aanvaarden ook in de verdere toekomst in deze toestand zal behouden. Hierbij is de startsituatie ook de maatstaf voor de toekomst om zodoende te kunnen zien of er verwaarlozing, behoud of verbetering plaatsvindt.

Daarnaast is het mogelijk dat de accommodatie op grote vlakken overeenkomt aan de gestelde eisen, waarbij alleen kleine aanpassingen nodig zijn, dan is het een goede optie om de huidige accommodatie te verbouwen of om te bouwen tot een nieuwe situatie waarin de nieuwe gebruiker zijn activiteiten kan uitvoeren. Hierbij valt te denken aan sporthallen uit te breiden door middel van een verbouwing; of evenementenhallen die ingericht worden, om zodoende aan de gebruikersverwachting te voldoen.

De laatste optie is dat de bestaande accommodaties niet voldoen aan de gestelde gebruikerseisen. Dit kan liggen aan de locatie, logistiek, accommodatie-inhoud, etc. Hierbij komt het erop neer dat als de toekomstige gebruiker zijn activiteiten wil uitvoeren dat het dan nodig zal zijn een totale nieuwe accommodatie te bouwen.

Naast dit onderzoek zal er verder onderzoek moeten volgen om de bestaande plannen vanuit de provincie/ gemeente, over het bouwen van nieuwe accommodaties, in kaart te brengen. In dat onderzoek zal met dezelfde drie stappen gewerkt worden. Eerst zal de informatie achterhaald moeten worden om aan te geven wat de huidige plannen zijn. Daarna wordt dit, bij de informatieverwerking, vergeleken met de vastgestelde gebruikersverwachtingen. Komen de plannen en de verwachtingen overeen, dan kan deze lijn van invoer verwerkt worden tot nieuwbouw. Mocht dit niet het geval zijn dan is het altijd nog mogelijk om in de plannen wijzigingen aan te brengen om zodoende toch de accommodatie neer te zetten die voldoet aan de verwachtingen van de toekomstige gebruiker.

3. Resultaten

3.1 Turnen

5 3.1.1 Eisen van de FIG en UEG

De internationale accommodatie-eisen voor een WK turnen zijn verkregen via de website van de Fédération Internationale de Gymnastique (FIG)². Uit het gesprek dat gehouden is met een medewerker van de KNGU blijkt dat de EK-eisen overeenkomen met de WK-eisen³. Beide organisaties maken onderscheid qua toeschouwerscapaciteit per discipline.

Discipline	Toeschouwerscapaciteit
Artistiek	6.000
Ritmisch	4.000
Trampoline	3.000
Acrobatiek	3.000
Aerobics	3.000

Tabel 1: Minimale toeschouwerscapaciteit FIG & UEG

3.1.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

15 Er is onderzoek gedaan naar accommodaties van voorgaande WK/ EK's. Daarbij is per accommodatie gekeken wat de toeschouwerscapaciteit was. De gevonden gegevens zijn in een tabel gezet waarna ze vergeleken kunnen worden met de eisen van de FIG en UEG.

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Discipline/Eisen
FIG				Artistiek 6.000 Ritmisch 4.000 Trampoline 3.000 Acrobatiek 3.000 Aerobics 3.000
WK's	Rotterdam 2010	Sportpaleis Ahoy	11.000	
	Stuttgart 2007	Gottlieb Daimler Stadion	58.000	
	Melbourne 2005	Rod Laver Arena	14.820	
UEG				Artistiek 6.000 Ritmisch 4.000 Trampoline 3.000 Acrobatiek 3.000 Aerobics 3.000
EK's	Amsterdam 2007	Europahal RAI	12.900	
	Volos 2006	Panthessaliko	22.700	
	Amsterdam 2004	Europahal RAI	12.900	
IOC				Artistiek 18.000 Trampoline 7.000 Ritmisch 7.000

Tabel 2: WK/ EK Turnen

² Bron: <http://www.fedintgym.com/rules/>

³ Zie interview bijlage 3

3.1.3 Accommodaties in Nederland

In Nederland worden er 4 accommodaties vanuit de bond aangedragen waarvan zij weten dat grote turnevenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden. Te weten:

1. Sportpaleis Ahoy te Rotterdam
2. Amsterdam RAI
3. Maaspoort te 's-Hertogenbosch
4. MECC te Maastricht

Naast de aangedragen accommodaties bestaan er nog meerdere accommodaties waar turnevenementen gehouden kunnen worden, namelijk:

1. Dome in Amsterdam
2. Indoor-Sportcentrum Eindhoven

In paragraaf 4.7 worden deze accommodaties verder uitgewerkt.

3.1.4 Conclusie

In deze paragraaf wordt met behulp van het accommodatiemodel⁴ een advies uitgebracht over de haalbaarheid van een WK of EK.

Tijdens de eerste fase van het model (informatie invoer) werd gekeken naar bestaande accommodaties, de KNGU, de FIG en UEG. Allereerst is er gekeken naar de accommodatie eisen van de FIG en UEG⁵. Die komen met elkaar overeen. Vervolgens is er tijdens een interview met de KNGU gekeken naar de doelstellingen van de bond. Daarnaast is er ook gekeken naar de mogelijkheden in Nederland voor de organisatie van een WK en EK.

Vervolgens werd in de tweede fase (informatie verwerking) door zowel de nationale als de internationale bonden gekeken naar de gebruikersverwachtingen van een accommodatie. Binnen bestaande accommodaties werden de huidige complexen bekeken. Er werd met name gekeken naar de mogelijkheden en beperkingen van de accommodaties. Met de gestelde internationale eisen is het mogelijk dat er geen accommodaties in Nederland zijn die voldoen aan de accommodatie-eisen. Zodoende zal er gekeken moeten worden naar het grijze gedeelte van het model (provincie/ gemeentes). Dit onderdeel is niet meegenomen in dit onderzoek, maar zal een mogelijke vervolgonderzoek zijn. Nagaan welke huidige bouwprojecten vanuit de provincie/ gemeentes opgestart worden. Voor turnen zal dit niet het geval zijn, er is een accommodatie die voldoet aan de gestelde eisen. Het laatste onderdeel van deze fase, wanneer de doelen van de KNGU en de eisen van de FIG en UEG wel behaald kunnen worden, is het afwegen.

⁴ Zie figuur 5

⁵ Zie tabel 1

Deze laatste fase (conclusies en advies) gaat na wat er nog aan bepaalde accommodaties moet gebeuren wil er een WK of EK toegewezen worden aan Nederland. Zoals te lezen is in paragraaf 4.1.2 organiseert Nederland in 2010 het WK turnen in Rotterdam. Daarvoor zal het sportpaleis Ahoy omgebouwd worden tot turndome. Ons advies voor de organisatie van een WK of EK is dan ook dat beide evenementen haalbaar zijn voor Nederland.

In tabel 2 is goed te zien dat de gestelde eisen van de FIG voor wat betreft de toeschouwerscapaciteit goed wordt nageleefd. De onderzochte WK's/ EK's voldoen allemaal aan de eis.

IF's – IOC

Uit het gesprek met de KNGU is gebleken dat de gestelde eis van het IOC (18.000) niet haalbaar is voor Nederland. In de organisatie van de Olympische Spelen zal er een complex gebouwd moeten worden waarin het liefst meerdere sporten georganiseerd kunnen worden. Dit is tevens ook een wens van de KNGU wanneer besloten wordt om de Olympische Spelen in Nederland te organiseren.

3.2 Judo

3.2.1 Eisen IJF en EJU

- 5 De internationale accommodatie-eisen die door de International Judo Federation (IJF) gesteld worden zijn verkregen via de website van de IJF⁶. Daarin wordt het volgende beschreven:

10 *“The competition venue shall be of a representative character and be sufficiently large to hold the required competition areas and shall have a seating capacity of at least 8.000 - 10.000 spectators for the Senior World Championships.”*

15 De accommodatie-eisen die door de European Judo Union (EJU) worden gesteld zijn verkregen via de Judo Bond in Nederland (JBN). Uit het gesprek⁷ met de eventmanager bleek dat de gestelde eisen voor een EK judo 8.000 moet zijn tijdens de finale en 6.000 bij de voorronde-wedstrijden. Dhr. Stokmans is zelf ook in dienst bij de EJU. Hij controleert de accommodaties voordat een EK plaatsvindt. Zodoende is hij op de hoogte van de EK-eisen voor accommodaties.

3.2.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

- 20 Er is onderzoek gedaan naar welke accommodaties bij voorgaande en komende wereld- en Europese kampioenschappen zijn gebruikt of worden gebruikt. Voor beide evenementen zijn een tweetal locaties bekeken. De gevonden gegevens worden in onderstaand tabel weergegeven.

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
IJF				10.000 f 8.000 v
WK's	Egypte 2005	Cairo	20.000	
	Nederland 2009	Rotterdam	15.000	
EJU				8.000 f 6.000 v
EK's	Nederland 2005	Rotterdam	10.500	
	Belgrado 2007	Bulevar Avnoja	20.000	
IOC				9.000

Tabel 3: WK/ EK judo

⁶ Bron: http://www.ijf.org/rule/rule_sport&organization.php#17

⁷ Bron: Zie interview bijlage 3

3.2.3 Accommodaties in Nederland

In Nederland worden er 3 accommodaties door de judobond aangewezen waar judo-evenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden. Te weten:

5

1. Rotterdam Ahoy
2. Dome in Amsterdam
3. Indoor-Sportcentrum Eindhoven

10

Naast de aangedragen accommodaties bestaan er nog meerdere accommodaties waar judo-evenementen gehouden kunnen worden, namelijk:

1. Amsterdam RAI

15

In paragraaf 4.7 worden deze accommodaties verder uitgewerkt.

3.2.4 Conclusie

20

Voor de organisatie van een WK of EK judo in Nederland kan het accommodatiemodel⁸ alleen toegepast worden op de accommodatie die gebruikt zal worden voor het WK in 2009. In 2005 is het EK judo in Nederland georganiseerd in de Rotterdam Ahoy en in 2009 zal het WK judo op de sportagenda staan én op dezelfde locatie als in 2005. Met het accommodatiemodel kan besloten worden of er op de locatie onderhoud moet worden gepleegd of verbouwd moet worden. In het geval van de Ahoy in Rotterdam zal de zaal omgebouwd/ verbouwd moeten worden.

25

IJF en EJU – IOC

30

Vanuit het gesprek met JBN bleek dat de gestelde toeschouwerscapaciteitseis van het IOC absoluut haalbaar is in Nederland. Het WK in 2009 getuigt hiervan. Echter zal tijdens dat WK moeten blijken of dit ook daadwerkelijk zo is. Het slagen van een WK hangt immers niet alleen af van de toeschouwerscapaciteit. De infrastructuur is erg belangrijk. Hotelaccommodaties en dergelijke spelen een grote rol bij het succes van een toernooi.

35

Er kan geconcludeerd worden dat het voor Nederland haalbaar is om een WK of EK te organiseren. Ook de Olympische Spelen zijn haalbaar voor Nederland.

⁸ Zie figuur 5

3.3 Badminton

3.3.1 Eisen BWF en BEC

- 5 Er is meerdere malen getracht contact te leggen met de Badminton World Federation (BWF) om na te gaan wat zij als eis stellen met betrekking tot de toeschouwerscapaciteit tijdens wereldkampioenschappen. Uit het interview met de Nederlandse Badminton Bond (NBB) bleek dat de BWF geen eisen stelt met betrekking tot de toeschouwerscapaciteit. Reden hiervoor is de populariteit per land/ regio. Als er een WK in Azië georganiseerd wordt zal de organisatie rekening moeten
- 10 houden met een complex waar zo'n 15.000 toeschouwers in kunnen. In Nederland is dit absoluut niet haalbaar en realistisch. De Badminton European Confederation (BEC) stelt wel een minimale eis van 2.000 toeschouwers. Over het algemeen worden deze eisen goed nageleefd en gecheckt door de internationale federaties.

15 3.3.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
BWF				geen
WK's	Amerika 2005	Anaheim	17.000	
	Kuala Lumpur 2007	Putra Stadion	15.000	
BEC				2.000
EK's	Nederland 2006	Den Bosch, Maassport	2.500	
	Zwitserland 2004	Geneve	3.000	
IOC				6.000

Tabel 4 – WK/ EK badminton

3.3.3 Accommodaties in Nederland

In Nederland worden er 2 accommodaties door de badmintonbond aangedragen waar badmintonevenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden. Te weten:

1. Sportcentrum Omniworld in Almere
2. Indoorsportcentrum Eindhoven

Naast de aangedragen accommodaties bestaan er nog meerdere accommodaties waar badmintonevenementen gehouden kunnen worden, namelijk:

1. Sporthallen Zuid te Amsterdam
2. Martiniplaza te Groningen
3. Ahoy te Rotterdam (dit geniet echt niet de voorkeur ivm de sfeer van een toernooi)

Deze accommodaties worden in paragraaf 4.7 verder uitgewerkt.

3.3.4 Conclusie

Het accommodatiemodel⁹ is gebruikt om een conclusie te kunnen maken over de haalbaarheid van alleen een WK in Nederland aangezien in 2006 de EK in Den Bosch is georganiseerd.

Bij de informatieinvoer komen we direct bij een lastig punt. Er zijn bestaande accommodaties bekeken, de NBB is ondervraagd en de internationale eisen zijn opgevraagd. Europese eisen zijn gevonden via de site van de federatie. Wereldkampioenschap eisen zijn echter niet gevonden en blijken achteraf niet te bestaan als het gaat om toeschouwerscapaciteit. Dit komt omdat de sport afhankelijk is van haar populariteit. Als een toernooi in Azië georganiseerd wordt, zal er een complex moeten zijn van zo'n 15.000 zitplaatsen omdat het daar echt een volkssport is. In Nederland is dit absoluut niet reëel en niet haalbaar. In Nederland zou een accommodatie met 2.000 – 3.000 zitplaatsen al voldoen.

In de tweede fase van het model worden de gebruikersverwachtingen en mogelijkheden en beperkingen verwerkt. Voor het organiseren van een WK wordt voornamelijk gekeken naar technische onderdelen van een accommodatie als de hoogte, vloer en verlichting. Bij de verkiezing voor een WK speelt geld de grootste rol. Nederland heeft voor het WK van 2011 de bid verloren omdat het land dan zo'n 500.000 euro moet betalen aan de internationale federatie. Daartoe was Nederland niet in staat.

Tot slot volgt de afwegingsfase. Hierin wordt gekeken wat er nog nodig is om een WK badminton te kunnen organiseren. Momenteel betekent dit voor Nederland dat bepaalde accommodaties omgebouwd moeten worden. Een houten vloer zal gelegd moeten worden onder de

⁹ Zie figuur 5

toplaag en de juiste verlichting zal opgehangen moeten worden. Dit zijn slechts een paar punten die aangepast moeten worden aan bestaande accommodaties.

BWF en BEC – IOC

- 5 Vanuit het gesprek met de NBB blijkt dat de gestelde eis van het IOC (6.000) haalbaar moet zijn voor Nederland met als kanttekening dat er dan wel accommodaties aangepast moeten worden. De organisatie van een WK moet ook lukken mits er voldoende geld is en de politiek laat blijken dat zij graag een WK badminton in Nederland wil organiseren.
- 10 Een WK en EK badminton is haalbaar voor Nederland. Qua accommodaties is dit geen probleem. Geld en politiek zijn andere factoren die zwaar wegen bij de toewijzing van een dergelijk toernooi.

3.4 Volleybal

3.4.1 Eisen FIVB en CEV

5 De internationale accommodatie-eisen met betrekking tot het organiseren van een WK volleybal zijn verkregen door de Nederlandse Volleybalbond (NeVoBo). In het rapport Sports Regulations van de Fédération Internationale de Volleyball (FIVB) wordt aangegeven dat voor de organisatie van een WK voor mannen een accommodatie nodig is met een minimale capaciteit van 15.000. Voor de organisatie van een WK voor vrouwen moet er een accommodatie zijn met een
10 minimale capaciteit van 10.000. Voor de voorrondes van een wereldkampioenschap voor mannen én voor vrouwen geldt een minimale capaciteit van 5.000¹⁰.

Voor de organisatie van een EK zijn de accommodatie-eisen opgevraagd via Confederation Européenne de Volleybal (CEV). Via de website wordt beschreven dat de CEV zich over het
15 algemeen meet aan de richtlijnen van de FIVB. Echter de toeschouwerscapaciteit verschilt wel degelijk. Tijdens de voorronden is een capaciteit van 3.000 toeschouwers vereist en tijdens de finale moeten er 8.000 toeschouwers in de hal kunnen¹¹.

¹⁰ Bron: Zie onderzoek Charlotte Trappel

¹¹ Bron: www.cev.lu , technical organization & logistics

3.4.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

In onderstaand tabel zijn de gegevens van voorgaande Wereld- en Europese kampioenschappen bij elkaar gevoegd om een duidelijker overzicht te krijgen.

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Gemiddelde	Eisen
FIVB					15.000 f 5.000 v
WK's	Argentinië 2002	Beunos Aires (f)	10.000	10.000 f 7.800 v	13.975
		Cordoba	10.500		
		Santa Fe	5.000		
		Salta	10.000		
		San Juan	7.000		
		Mar del Plata	6.500		
	Japan 2006	Sendai	8.600	20.000 f 10.350 v	
		Nagano	8.000		
		Saitama	20.000		
		Tokio 1 (f)	20.000		
		Tokio 2	10.000		
		Hiroshima	7.000		
		Fukuoka	8.500		
CEV					8.000 f 3.000 v
EK's	Belgrado 2005	Belgrade Arena	23.000		
		Rome (f)	11.000		
	Rusland 2007	St Petersburg Moskou (f)	7.500 35.000		
IOC					15.000 f 10.000 v

5

Tabel 5: WK/ EK volleybal mannen

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Gemiddelde	Eisen
FIVB					10.000 f 5.000 v
WK's	Duitsland 2002	Berlijn (f)	7.583	7.583 f 6.288 v	
		Bremen	12.000		
		Stuttgart	8.287		
		Riesa	9.000		
		Munster	2.529		
		Schwerin	6.200		
		Dresden	2.000		
		Leipzig	4.000		
	Japan 2006	Sapporo	7.000	8.200 f 7.600 v	
		Tokyo	12.000		
		Nagoya	8.000		
		Osaka 1 (f)	8.200		
		Osaka 2	5.000		
		Kobe	6.000		
CEV					8.000 f 3.000 v
EK's	Kroatie 2005	Pula Zagreb (f)	2.400 7.000 f	6.000 f 3.625 v	
	Belgie 2007	Luxembourg	5.520		
		Charleroi (f) Hasselt	6.300 3.000		
IOC					15.000 f 10.000 v

Tabel 6: WK/ EK volleybal vrouwen

5 3.4.3 Accommodaties in Nederland

Binnen Nederland worden er 2 accommodaties door de bond aangedragen waar volleybalevenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden. Te weten:

- 10 1. Indoor-Sportcentrum Eindhoven
2. Martiniplaza Groningen

Naast deze sportaccommodaties zijn er ook nog andere mogelijkheden in de vorm van evenementenhallen. Daarbij kan aan de volgende hallen gedacht worden:

- 15 1. Jaarbeurs te Utrecht
2. Brabanthallen te 's-Hertogenbosch
3. Ahoy te Rotterdam

20 In paragraaf 4.7 worden deze accommodaties verder gespecificeerd.

3.4.4 Conclusies

Het eerste deel van de conclusie in deze paragraaf is overgenomen uit de scriptie van Charlotte Trappel. Zij had reeds onderzoek gedaan naar volleybal en in deze scriptie is haar onderzoek aangevuld met de Europese kampioenschappen.

Op basis van de gevonden gegevens kan geconcludeerd worden dat de FIVB de eisen voor de accommodaties niet streng naleeft. Daar kunnen meerdere redenen voor zijn. De eerste reden, ervoor zorgen dat de wereldkampioenschappen verspreid over de wereld plaatsvinden en daarom niet de eisen streng handhaven, geldt hier in mindere mate.

Wanneer er wordt gekeken naar de landen waar de wereldkampioenschappen volleybal de afgelopen jaren gehouden zijn, is te zien dat het alle drie ontwikkelde landen zijn. Men kan er vanuit gaan dat deze de beschikking hebben over goede accommodaties. De reden die hier meer van toepassing is, is de spreiding van accommodaties over het organiserende land. Wanneer er meerdere accommodaties worden gebruikt, die verspreid door het land liggen, krijgt het kampioenschap meer publieke aandacht dan wanneer het bijvoorbeeld in 1 of 2 steden wordt georganiseerd. De FIVB kan net als de FIBA het bereik belangrijker vinden dan de grootte van de accommodatie.

FIVB

De eis die de FIVB stelt aan een accommodatie waar de finaleronden (mannen) worden gehouden is 15.000. Hoewel blijkt dat de FIVB niet streng let of de gestelde accommodatie-eisen nageleefd worden, is het toch verstandig om deze capaciteit aan te houden. Enerzijds voldoet deze accommodatie dan ook aan de eisen voor de finaleronden van vrouwen, die minimaal een capaciteit van 10.000 moet hebben. Anderzijds kan er dan geconcurrereerd worden met andere landen die wellicht ook accommodaties hebben die rond de 15.000 of zelfs daarboven liggen.

Daarnaast moet nog gekeken worden naar wat de capaciteit zou zijn voor de accommodaties waar de overige ronden gehouden worden. Hiervoor wordt wederom gebruik gemaakt van de gemiddelden die berekend zijn op basis van de capaciteit van de verschillende accommodaties.

De minimale capaciteit die een accommodatie voor de voorronden van een wereldkampioenschap moet hebben is zowel voor de mannen als voor de vrouwen 5.000.

CEV

De eisen die door de CEV opgesteld worden aan een accommodatie zijn voor Nederland wel haalbaar. In tegenstelling tot een WK is een EK dus wel mogelijk om te organiseren in Nederland. Momenteel zijn er voldoende sporthallen waar de voorronden gehouden kunnen worden en voor de finale zou een evenementenhal omgebouwd kunnen worden.

IOC

Voor de Olympische Spelen wordt bij een finale een capaciteits- eis gehanteerd van 15.000, overeenkomstig met de eis voor WK's, en voor de voorrondes is deze 10.000. De conclusie is dan ook dat er binnen Nederland geen specifieke sporthallen zijn voor deze sport die hieraan voldoen. Er zou wel gebruik gemaakt kunnen worden van evenementenhallen. De finale kan dan plaats vinden in de AHoy, nadat deze is uitgebreid.

Het is voor Nederland wel haalbaar om een WK voor vrouwen te organiseren op dit moment. Wanneer de Amsterdam Dome gebouwd is, zal een WK volleybal voor mannen ook haalbaar worden.

10 Het is op dit moment niet bekend wanneer deze Dome gereed zal zijn.

3.5 Handbal

3.5.1 Eisen van de IHF en de EHF

5 Het Nederlands Handbal Verbond (NHV) geeft aan dat er door de International Handball Federation (IHF) geen internationale accommodatie-eisen met betrekking tot het organiseren van een WK handbal zijn opgesteld. Uit een reactie van de IHF blijkt dat de federatie inderdaad geen eisen heeft opgesteld, maar dat de IHF de eisen van het Internationaal Olympisch Comité (IOC) als richtlijn gebruikt. De eisen vanuit het IOC zijn:

10

	Voorronden	Finaleronden
Mannen	Minimum 5.000	Minimum 10.000
Vrouwen	Minimum 3.000	Minimum 7.000

Voor het organiseren van een wereldkampioenschap voor mannen zijn er accommodaties nodig met een capaciteit van minimaal 5.000 voor de voorrondes en een minimale capaciteit van 10.000 voor de finaleronden. Voor een wereldkampioenschap voor vrouwen liggen deze aantallen lager. Voor de voorrondes zijn er accommodaties nodig met een capaciteit van minimaal 3.000 en een minimale capaciteit van 7.000 voor de finaleronden¹².

15

De accommodatie-eisen voor Europese kampioenschappen zijn opgevraagd via de website van de European Handball Federation¹³. Daarin wordt een onderscheid gemaakt tussen mannen- en vrouwenhandbal:

20

- *"Hall capacity:*

- *Minimum of a capacity of 5.000 spectators for the final matches*
- *Minimum of a capacity of 3.000 spectators for the final matches"*

25

¹² Bron: Zie onderzoek Charlotte Trappel

¹³ Bron: www.eurohandball.com

3.5.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

Om na te gaan of de gestelde eisen van de IHF en EHF nageleefd worden, is er onderzoek gedaan naar de capaciteiten van accommodaties van WK's en EK's. De verkregen gegevens zijn in onderstaand tabel af te lezen.

5

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
IHF				10.000 f 5.000 v
WK's	Tunesie 2005	Rades (f)	14.000	
		El Menzah	5.000	
		Nabeul	3.500	
		Sfax	3.500	
		Sousse	3.500	
	Duitsland 2007	Keulen (f)	19.000	
		Mannheim	13.200	
		Hamburg	13.000	
		Dortmund	12.000	
		Halle	12.300	
		Kiel	10.250	
		Berlijn	7.583	
		Bremen	10.500	
		Magdeburg	8.800	
		Stuttgart	6.100	
		Lemgo	5.000	
		Wetzlar	5.000	
	Kroatie 2009	Zagreb (f)	16.000	
		Split	12.500	
		Zadar	8.600	
		Osijek	6.100	
		Porec	5.000	
		Varazdin	5.000	
EHF				5.000
EK's	Noorwegen 2008	Drammen	4.200	
		Stavanger	7.000	
		Bergen	4.000	
		Trondheim	4.200	
		Lillehammer (f)	10.000	
	Zwitserland 2006	Basel	6.000	
		Bern	2.500	
		Luzern	2.500	
		Sankt Gallen	3.500	
		Zurich (f)	11.000	
	Slovenie 2004	Koper	3.164	
		Ljubljana	8.000	
		Celje	5.616	
		Velenje	5.000	
IOC				10.000 f 5.000 v

Tabel 7: WK/ EK Handbal Mannen

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
IHF				7.000 f 3.000 v
WK's	Rusland 2005	St. Petersburg 1	7.000	
		St. Petersburg 2	25.000	
		St. Petersburg 3	12.300	
	Frankrijk 2007	Nantes	4.460	
		St. Brieuc	2.400	
		Lyon	5.100	
		Nimes	4.000	
		Toulon	4.200	
		Pau	6.500	
		Dijon	3.900	
		Metz	4.800	
		Beauvais	2.800	
		Plaisir	1.260	
		Parijs (f)	14.000	
EHF				3.000
EK's	Zweden 2006	Malmo	3.000	
		Sjorden	2.500	
		Gotenburg	12.000	
		Stockhom (f)	7.500	
	Hongarije 2004	Zalaegerszeg	2.000	
		Békéscsaba	2.500	
		Debrecen	5.000	
		Boedapest (f)	10.000	
	Denemarken 2002	Farum Arena	3.400	
Arenaen, Arhus (f)		4.800		
Helsing-Hallen		1.440		
IOC				7.000 f 3.000 v

Tabel 8: WK/ EK Handbal Vrouwen

3.5.3 Accommodaties in Nederland

In Nederland bestaan 2 accommodaties waar handbalevenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden:

5

1. Topsportcentrum Rotterdam
2. Sporthallen Zuid Amsterdam

Naast deze sportaccommodaties zijn er nog andere mogelijkheden in de vorm van evenementenhallen. Daarbij kan aan de volgende hallen gedacht worden:

10

1. Amsterdam RAI
2. MECC Maastricht
3. Indoor-Sportcentrum Eindhoven
4. Sportpaleis Ahoy Rotterdam

15

In paragraaf 4.7 worden deze accommodaties verder gespecificeerd.

3.5.4 Conclusies

20

De conclusie die hieronder beschreven is op het gebied van WK's komt voort uit het voorgaande onderzoek van Charlotte Trappel. Daarna is nog verder gekeken naar de mogelijkheden om een Europees handbaltoernooi te organiseren binnen Nederland.

De IHF gebruikt de eisen van het IOC meer als richtlijn dan als harde eis. Het is daarom moeilijk in te schatten of de IHF de eisen streng naleeft. Het feit dat ook het NHV niet over een duidelijke beschrijving van de eisen beschikt doet vermoeden dat het geen harde eisen zijn.

25

IHF – IOC

De eis die het IOC stelt aan een accommodatie waar de finaleronden (mannen) kunnen worden gehouden is 10.000. Alle onderzochte wereldkampioenschappen voldoen aan deze eis. Het is daarom verstandig om in ieder geval één accommodatie te hebben die een capaciteit heeft van minstens 10.000. Voor de organisatie van een WK voor vrouwen ligt de eis voor de finaleronden lager en zou zeker in deze accommodatie kunnen plaatsvinden. Het is echter wel verstandiger om de capaciteit van de accommodatie te verhogen naar 15.000 zodat een bid meer kans maakt.

30

Voor de capaciteit van de accommodaties waar de voorronden worden gehouden, wordt er gebruik gemaakt van de gemiddelden van de onderzochte wereldkampioenschappen. Bij deze berekening is de capaciteit van de accommodaties, waar de finaleronden gehouden worden, buiten beschouwing gelaten. De gemiddelde capaciteit van de verschillende onderzochte wereldkampioenschappen lopen uiteen. Zo is er bij zowel de mannen als de vrouwen een groot verschil te zien tussen het WK van 2005 en 2007. Om toch een indicatie te krijgen van de gemiddelde

35

40

grootte van een accommodatie zijn van deze gemiddelden opnieuw een gemiddelde uitgerekend. Voor zowel het wereldkampioenschap voor mannen als voor vrouwen ligt de capaciteit rond de 7.000.

EHF

- 5 Voor de organisatie van Europese kampioenschappen wordt vanuit de EHF een capaciteitseis gehanteerd van 5.000 toeschouwerplaatsen bij EK's voor mannen en 3.000 plaatsen bij EK's voor vrouwen. Kijkend naar de hoogst gestelde eis bij een EK voor mannen moet Nederland een dergelijk toernooi kunnen organiseren. Opvallend is wel dat de laatste twee gehouden EK's, in 2004 en 2006, een finalehal hadden met een capaciteit van ongeveer 10.000. Dit is een detail waar rekening mee
- 10 gehouden moet worden. Een evenementenhal zou hiervoor een oplossing kunnen zijn.

 Samenvattend is het zo dat Nederland klaar is voor het organiseren van Wereld- en Europese kampioenschappen, wanneer er gebruik gemaakt wordt van evenementenhallen. Op Olympisch niveau worden dezelfde eisen toegepast als bij een wereldkampioenschap. Hierdoor is de conclusie te vergelijken met die van een WK.

15

3.6 Basketball

3.6.1 Eisen FIBA en FIBA-Europa

De internationale accommodatie-eisen met betrekking tot het organiseren van een WK basketball zijn verkregen via de Nederlandse Basketball Bond (NBB). In het Internal Regulations Rapport van de Fédération Internationale de Basketball Amateur (FIBA) staat een duidelijk schema wat de minimale toeschouwerscapaciteit voor het organiseren van een bepaald evenement moet zijn.

	Men's Olympic Qualifying Tournament	Women's Olympic Qualifying Tournament	Men's World Championship	Women's World Championship	All Under-age World Championship
	(seats)	(seats)	(seats)	(seats)	(seats)
a) Preliminary and Classification rounds			8.000	4.000	3.000
b) All other rounds			15.000	8.000	5.000
c) All games	8.000	4.000			

Tabel 9: Minimale toeschouwerscapaciteit FIBA

Voor het organiseren van een wereldkampioenschap voor mannen zijn er accommodaties nodig met een capaciteit van minimaal 8.000 voor de voorrondes en een minimale capaciteit van 15.000 voor de finaleronden. Voor een wereldkampioenschap voor vrouwen liggen deze aantallen lager. Voor de voorrondes zijn er accommodaties nodig met een capaciteit van minimaal 4.000 en een minimale capaciteit van 8.000 voor de finaleronden¹⁴.

De Europese basketballbond is ook onderdeel van de FIBA en heet FIBA Europe. Via de website van deze internationale federatie is de capaciteit te vinden voor Europese kampioenschappen. Het volgende wordt hierin beschreven¹⁵:

“Seating:

1. The seating capacity of the hall shall be at least 2,000.
2. It is recommended that all seats be numbered.
3. It is recommended that all spectators be seated at least 5 m from the playing court.”

Deze minimale eis geldt voor mannen en vrouwen.

¹⁴ Bron: Zie onderzoek Charlotte Trappel

¹⁵ Bron: <http://www.fibaeurope.com/files/{51EF9C8E-BD2C-456E-975B-21D564D59100}.pdf>

3.6.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

Om na te gaan in hoeverre de internationale federaties de gestelde eisen naleven, is er onderzoek gedaan naar voorgaande en komende WK/ EK's. In onderstaand tabel zijn de gevonden gegevens verwerkt.

5

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
FIBA				15.000 f 8.000 v
WK's	USA 2002	Indianapolis 1	18.345	
		Indianapolis 2 finale	57.890	
	Japan 2006	Hamamatsu	8.000	
		Sendai	8.600	
		Sapporo	6.400	
		Hiroshima	6.900	
		Saitama finale	20.000	
	Turkije 2010	Ankara	4.500	
		Antalya	-	
		Istanbul 1 finale	22.500	
		Istanbul 2	12.500	
		Izmir	10.000	
FIBA- europa				2.000
EK's	Zweden 2003	Coop Arena	6.500	
		Himmelstalund	4.000	
		Scaniarinken	7.500	
		Borashallen	3.000	
		Globe Arena finale	13.000	
	Servie 2005	Belgrade arena	20.000	
		Moraca Sports centre	4.200	
		Spens Sports centre	7.000	
		Millenium hall	3.600	
	Spanje 2007	Centro de Tecnificación de Alicante	5.425	
		Palacio Municipal de Deportes	7.500	
		Velódromo de Palma	6.000	
		Pabellón Municipal San Pablo	10.000	
		Telefónica Arena Madrid	10.500	
		Palacio de Deportes	15.500	
		Felipe II finale	15.500	
IOC				18.000 f 5.000 v

Tabel 10: WK/ EK basketball mannen

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
FIBA				8.000 f 4.000 v
WK's	China 2002	Wuzhong	-	
		Taicang	-	
		Zhanhjiagang	-	
		Changshu	-	
		Suzhou	6.000	
		Changzou	-	
		Huaian	-	
		Zhenjiang	-	
		Nanjing	10.000	
	Brazilië 2006	Sao Paulo finale Barueri	20.000 5.000	
FIBA- europa				2.000
EK's	Griekenland 2003	Pyrgos	2.850	
		Amaliada		
		Patras finale		
	Turkije 2005	Burza	3.000	
		Izmir	5.000	
		Ankara finale	4.500	
	Italië 2007	Lanciano Vasto Ortana Chieti		
IOC				18.000 f 5.000 v

Tabel 11: WK/ EK basketbal vrouwen

5 3.6.3 Accommodaties in Nederland

De volgende accommodaties zijn geschikt voor het houden van basketbal topsportevenementen:

- 10 1. Rotterdam Ahoy
2. Maaspoort in 's Hertogenbosch
3. Amsterdam RAI
4. MECC Maastricht
- 15 5. Amsterdam Dome

Deze accommodaties worden in paragraaf 4.7 verder gespecificeerd.

3.6.3 Conclusie

Op het gebied van WK-eisen en de haalbaarheid binnen Nederland is in het voorgaande onderzoek van Charlotte Trappel de onderstaande conclusie geformuleerd. Deze is vervolgens aangevuld met de EK-eisen en toegelicht met het accommodatiemodel. Als laatste wordt nog gekeken in hoeverre aan de eis vanuit het IOC voldaan kan worden.

Op basis van de gevonden gegevens kan gezegd worden dat de FIBA de eisen voor de accommodaties niet streng naleeft. Daar kunnen twee redenen voor zijn. De eerste reden kan zijn dat de FIBA ervoor kiest om de wereldkampioenschappen verspreid over de wereld te laten plaatsvinden. Daarvoor dient de FIBA rekening te houden met minder ontwikkelde delen van de wereld. Deze gebieden hebben niet altijd het geld en de middelen om grote accommodaties te bouwen. De FIBA zal dan “genoegen” moeten nemen met accommodaties die niet voldoen aan de gestelde eisen. Een tweede reden waarom de FIBA de eisen niet streng naleeft, zou de verspreiding van de accommodaties over het organiserende land kunnen zijn. Wanneer er meerdere accommodaties worden gebruikt, die verspreid door het land liggen, krijgt het kampioenschap meer publieke aandacht dan wanneer het bijvoorbeeld in 1 of 2 steden wordt georganiseerd. De FIBA kan het bereik belangrijker vinden dan de grootte van de accommodatie.

FIBA

De eis die de FIBA stelt aan een accommodatie waar in ieder geval de finaleronden (mannen) kunnen worden gehouden is 15.000. Aangezien alle onderzochte wereldkampioenschappen voldoen aan deze eis, is het verstandig om in ieder geval één accommodatie te hebben die minstens voldoet aan deze eis. Men heeft dan een accommodatie die geschikt is voor zowel de finaleronden van een WK voor mannen als voor de vrouwen, waar de eis lager van ligt. Om met de andere landen te kunnen concurreren is het verstandig om ook hier de capaciteit hoger te maken dan de gestelde 15.000, namelijk 18.000. Maar een WK basketbal is niet in één accommodatie te organiseren. Daarvoor zijn meerdere accommodaties nodig.

FIBA- Europe

Vanuit de Europese afdeling van de FIBA wordt als capaciteitseis, voor zowel mannen- als vrouwenkampioenschappen, een minimale toeschouwerscapaciteit van 2.000 plaatsen gehanteerd. Binnen Nederland is dit een haalbaar aantal met de bestaande accommodaties. Een voorbeeld hiervan is het sportcentrum Omniworld in Almere met een standaard toeschouwerscapaciteit van 2.500 zitplaatsen en indien nodig uit te breiden met tijdelijke tribunes tot 3000 plaatsen.

FIBA en FIBA- Europe - IOC

Het accommodatiemodel¹⁶ geeft na verwerking van de gebruikersverwachting aan dat er op WK- niveau nieuwbouw nodig zal zijn om een wereld kampioenschap in Nederland te organiseren. Uit het contact met de bonden komt daarnaast nog naar voren dat het niveau van het team van het organiserende land ook mee speelt bij de keuze van een bid, omdat het organiserende land een plaats in het toernooi toegewezen krijgt en hierdoor kan een kwaliteitsplaats vervallen. Europese kampioenschappen zouden in Nederland goed te houden zijn, er zijn meerdere topsporthallen die voldoen aan de gestelde eisen. Hierbij hoeft alleen onderhoud plaats te vinden.

Vanuit het IOC is een capaciteitseis gesteld van 18.000 voor de finale en 5.000 voor de voorrondes, voor zowel mannen- als vrouwenwedstrijden. Hieraan kan Nederland met zijn huidige accommodatie niet aan voldoen. Hier moet wel rekening mee gehouden worden bij de nieuwbouw om zodoende de WK- en IOC-eis in één keer aan te pakken, omdat deze niet ver uit elkaar liggen.

¹⁶ Zie figuur 5

3.7 Topsporthallen voor indoorsporten

3.7.1 Ahoy te Rotterdam¹⁷

De multifunctionele accommodatie Ahoy Rotterdam is gebouwd in 1971. In 1998 volgden een renovatie en een verbouwing en in de jaren daarna is de Ahoy steeds intensiever gaan werken aan de innovatie van hun dienstverlening. De volgende renovatie staat gepland voor 2008. Dan wordt het Sportpaleis volledig gerenoveerd en uitgebreid tot ongeveer 15.000 (zit)plaatsen, afhankelijk van het soort evenement.

Technische gegevens

De afmetingen van Sportpaleis Ahoy zijn:

- Lengte: 89 meter
- Breedte: 44,80 meter
- Hoogte: 16,25 meter



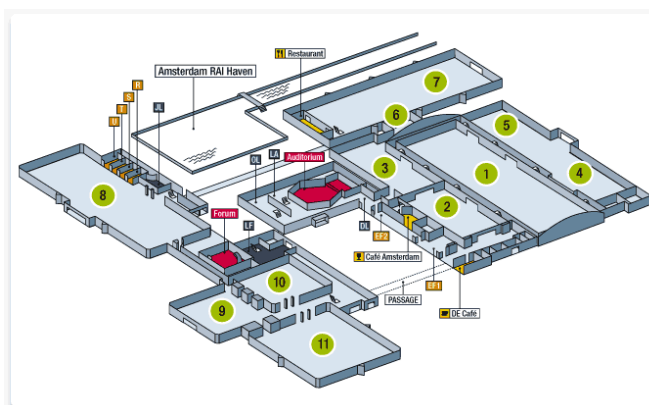
Figuur 6 – Sportpaleis Ahoy

Het aantal toeschouwers dat in Sportpaleis Ahoy kan plaatsnemen varieert van 3.000 tot 10.500. Na de renovatie die plaatsvindt in 2008 is de capaciteit uitgebreid tot ongeveer 15.000.

3.7.2 Amsterdam RAI¹⁸

In 1961 werd het nieuwe RAI-Convention Centre aan het Europaplein in Amsterdam-Zuid door Prins Bernhard geopend. Het huidige RAI Tentoonstellings- en Congrescentrum bestaat uit elf hallen met een totale overdekte tentoonstellingscapaciteit van zo'n 87.000m² plus 22 congreszalen, zeven restaurants en een ondergrondse parkeergarage voor ruim 3.000 auto's. Er is plaats voor minimaal 12.900 toeschouwers.

Hal	Oppervlakte	Hoogte
1	18.010m ²	16,5m
2	4.000m ²	10,75m
3	3.900m ²	10m
4	7.450m ²	10m
5	7.450m ²	10m
7	10.150m ²	10,4m
8	12.250m ²	11,65m
9	4.150m ²	11,65m
10	4.150m ²	11,65m
11	9.000m ²	11,65m



Figuur 7 – RAI

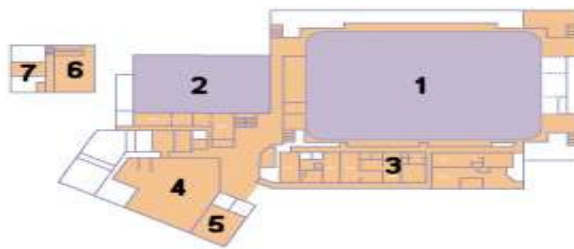
¹⁷ Bron: www.ahoy.nl

¹⁸ Bron: www.rai.nl/Voor_organisatoren/locatie

3.7.3 Maaspoort te 's-Hertogenbosch¹⁹

Maaspoort Sports & Events is een multifunctionele sport en evenementenaccommodatie, geschikt voor congressen en conferenties, voor besloten vergaderingen en cursussen, maar ook voor voorstellingen en muziekprogramma's. De diverse zalen zijn in te richten voor elk evenement, waarbij uw wensen ons uitgangspunt vormen. De maaspoort beschikt naast een sporthal ook over een extra trainingszaal met een houten vloeroppervlak van 28 x 16 meter, een perskamer en drie horecaruimtes. De sporthal biedt plaats aan:

- 12 badmintonvelden
- 4 volleybalvelden
- 1 zaalvoetbalveld
- 2 basketbalvelden



Figuur 8 – Maaspoort

Technische gegevens:

De sporthal van de Maaspoort heeft een vloeroppervlakte van 48 x 32 meter met een vrije hoogte van 12 meter. De zitplaatsen zijn in twee ringen opgesteld, door middel van het zogenaamde 'arenaconcept'. De bovenring biedt plaats aan 1.320 mensen en de benedenring aan 1.240 mensen. Totaal heeft de Maaspoort dus een capaciteit van 2.560.

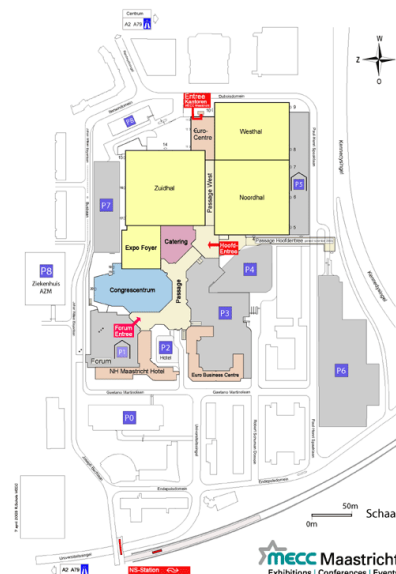
3.7.4 Maastrichts Expositie & Congres Centrum (MECC)²⁰

In de jaren '50 werd een evenementenhal gevestigd in Valkenburg. Het aantal activiteiten in de Europahal groeide, maar de capaciteit van de hal was te gering. Daarom werd de Eurohal in 1974 naar Maastricht verplaatst. In 1983 werd er gestart met de bouw van het MECC, waarna in 1988 de officiële opening plaatsvond. Het Maastrichts Expositie & Congres Centrum (MECC Maastricht), is een moderne, dynamische organisatie die zich bezighoudt met het organiseren en accommoderen van beurzen, congressen en grootschalige culturele en sportieve evenementen.

Technische gegevens:

Het MECC beschikt over drie hallen:

- De Noordhal; 10.000m²
- De Zuidhal; 10.000m²
- De Westhal; 7.000m²



Figuur 9 – MECC

19 <http://maaspoort.s-hertogenbosch.nl/index.cfm>
20 www.mecc.nl

3.7.5 Dome in Amsterdam²¹

De Amsterdam Dome past binnen het concept van multipurpose arena's. De komst van het sport- en evenementencomplex belooft een forse economische impuls voor de hoofdstad. De nieuwe te bouwen evenementenhal trekt naar verwachting jaarlijks 1,2 miljoen bezoekers, samen goed voor zo'n 81 miljoen euro aan bestedingen aan entreegelden, overnachtingen, reiskosten en consumpties. Het sport- en evenementencomplex wordt met 15.000 zitplaatsen een multifunctionele, geavanceerde voorziening waarmee Nederland en Amsterdam op het gebied van topsport en entertainment internationaal tot de Europese top gaat behoren. De bedoeling is dat in 2009 dit complex gereed zal zijn.



Figuur 10 – Amsterdam Dome

3.7.6 Indoor-Sportcentrum Eindhoven²²

Het Indoor-Sportcentrum Eindhoven is een multifunctionele accommodatie. Naast een enorme obstakelvrije arena van 4.000m², die uitermate geschikt is voor topsporttoernooien en concerten, beschikt Indoor-Sportcentrum Eindhoven ook over diverse nevenruimtes en uitgebreide horecavoorzieningen. Door de unieke houten koepelconstructie met vrije overspanning (de grootste van Europa) biedt de accommodatie een warme ambiance. Een groot aantal sportevenementen vond reeds plaats in het Indoor-Sportcentrum Eindhoven evenals een aantal fantastische concerten.

Technische gegevens:

- 6 permanente tennisbanen
- 3 zaalvoetbalvelden
- 8 volleybalvelden
- Toeschouwerscapaciteit 7.500



Figuur 11 – Indoor-Sportcentrum Eindhoven

²¹ Bron: http://ecorys.nl/ecru/ecru-1/art3_dome_mw.html

²² Bron: <http://www.indoorsportcentrumeindhoven.nl/ise.html>

3.7.7 Sportcentrum Omniworld Almere²³

In 2005 is gestart met de bouw van een nieuwe topsporthal in Almere. In september 2007 wordt deze accommodatie in gebruik genomen. De topsporthal is naast topvolleybal en basketball ook geschikt voor turnen, korfbal, handbal, zaalvoetbal en zaalhockey.

Het centrum heeft ook de beschikking over een breedtesporthal, vergaderruimtes, restaurant/café en businessrooms.



Figuur 12 – Omniworld

Technische gegevens:

- Breedtesporthal
 - Oppervlakte zaal 76x32 meter = 2.432 m²
 - 250 zitplaatsen
 - 8 kleedkamers inclusief toilet en douche / wasruimte
 - 1 EHBO ruimte (ook voor publiek)
 - toestellenbergingen
- Topsporthal
 - Spelersfaciliteiten:
 - 4 kleedkamers (circa 55 m²) inclusief toilet en douche / wasruimte
 - 1 massageruimte / testruimte dopingcontrole
 - 1 massageruimte / EHBO ruimte voor topsporters
 - 1 wachtruimte voor dopingcontrole
 - 1 spelershome (50 m² voor circa 25 personen)
 - 1 fitnessruimte / krachttraining (40 m²)
 - Faciliteiten scheidsrechters:
 - 4 kleedkamers inclusief toilet en douche / wasruimte
- Publiekscapaciteit:
 - 1864 stoelen publiek vast]
 - 704 stoelen publiek mobiel] totaal 2568
 - 72 stoelen business mobiel]
 - 368 stoelen business vast] totaal 440
 - 16 minder validen
 - 21 (schrijvende) pers

TOTAAL = 3045

²³ Bron: http://www.omniworld.nl/de_feiten_120.html

3.7.8 Martiniplaza te Groningen²⁴

Naast een tiental congressalen, een theater, businessrooms en een expositieruimte, beschikt Martiniplaza ook over een topsporthal. Dit wordt de Middenhal genoemd. De Middenhal is de meest multifunctionele hal van Martiniplaza. De hal voldoet aan alle internationaal gestelde topsporteisen.

Technische gegevens:

- Capaciteit: 4.500 zitplaatsen.
- Vloeroppervlakte: 53 x 50 meter
- Hoogte: 16 meter



Figuur 13 - Martiniplaza

3.7.9 Het Topsportcentrum te Rotterdam²⁵

Het Topsportcentrum in Rotterdam is (sinds 2000) een indoorarena waar top- en breedtesport wordt beoefend. De arena bestaat uit twee verdiepingen. Op de begane grond bevindt zich de topsporthal, voorzien van een zwevende houten vloer. Op de 1^e etage bevindt zich de breedtesporthal die ook gebruikt kan worden als hospitality- of trainingsruimte tijdens (sport)evenementen.

Technische gegevens:

- Afmetingen: 48 bij 28 meter
- De hal biedt ruimte aan de volgende onderzochte sporten:
 - 1 basketballveld
 - 1 handbalveld
 - 1 volleybalveld
- Tribunecapaciteit van 2.415



Figuur 14 – Topsportcentrum R'dam

²⁴ Bron: www.martiniplaza.nl

²⁵ Bron: <http://tsc.ahoyweb.nl/index.cfm>

3.7.10 De Sporthallen Zuid te Amsterdam²⁶

Sinds 1975 worden in Sporthallen Zuid diverse (sport)evenementen georganiseerd. In 2004 heeft de accommodatie een grote renovatie ondergaan, zodat het meer mogelijkheden kreeg om diverse sportevenementen te organiseren. In Sporthallen Zuid kunnen de volgende sporten worden beoefend:

1. Aerobics
2. Badminton
3. Basketball
4. Fitness
5. Handbal
6. Korfbal
7. Schermen
8. Volleybal
9. Zaalvoetbal



Figuur 15 – Sporthallen Zuid

Technische gegevens:

- Sporthallen Zuid bestaan uit 3 sporthallen:
 - Sporthal 1 is de grootste met een vloeroppervlakte van 2000m².
 - Hallen 2 en 3 hebben elk een vloeroppervlakte van 900m².

Voor de drie sporthallen worden de technische gegevens overzichtelijk weergegeven in een tabel:

Sporthal	Hoogte (meter)	Mogelijkheden	Toeschouwers	Totale capaciteit
1	16	▪ 2 basketbalvelden ▪ 2 handbalvelden ▪ 2 volleybalvelden ▪ centercourt basketbal ▪ centercourt handbal ▪ centercourt volleybal	▪ Korte zijde: 2 vaste tribunes van elk 500 personen ▪ Lange zijde: 2 uitschuifbare tribunes van elk 1000 personen	4.000
2 en 3	14	▪ 1 handbalveld ▪ 4 volleybalvelden ▪ centercourt volleybalveld ▪ 2 halfcourt volleybalvelden	▪ Hal 2 heeft 2 vaste tribunes van elk 200 personen ▪ Hal 3 heeft 1 vaste tribune voor 200 personen	400 per hal

Tabel 12: Sporthallen Zuid

²⁶ Bron: www.sporthallenzuid.amsterdam.nl

3.7.11 De Jaarbeurs te Utrecht²⁷

De Jaarbeurs in Utrecht begon in 1917 met een eerste Nederlandse Jaarbeurs op initiatief van de Utrechtse Vereniging Nederlandsch Fabrikaat. Na de Tweede Wereldoorlog, groeide de Jaarbeurs uit tot een internationaal bedrijf. Stond vroeger de verkoop centraal, momenteel is het vooral relatiemarketing waarbij de Jaarbeurs optreedt als gastheer. Jaarlijks ontvangt de Jaarbeurs bijna 4 miljoen bezoekers.

Hal	Oppervlakte	Hoogte
1	13.749m ²	10,20m
2	8.767m ²	4,60m*
3	6.843m ²	8,50m*
4	7.138m ²	7,00m*
5	8.158m ²	4,30m*
7	12.924m ²	10,25m
8	7.074m ²	7,10m
9	6.157m ²	5,70m
10	6.199m ²	5,70m
11	8.674m ²	7,00m
12	11.383m ²	10,40m



Figuur 16 – Jaarbeurs

²⁷ Bron: www.jaarbeurs.nl

3.7.12 De Brabanthallen te 's-Hertogenbosch²⁸

De Brabanthallen is een multifunctionele accommodatie die gebruikt wordt voor diverse soorten evenementen, waaronder ook sportevenementen. Het is onderdeel van Libéma, één van de grootste en meest diverse recreatieve concerns van Nederland met jaarlijks meer dan 5 miljoen gasten.

10 Technische gegevens:

De Brabanthallen bestaan uit een achttal zalen.

Hal	Oppervlakte	Hoogte
1. Brabanthal	9.300m ²	12m
2. Kempenhal	1.870m ²	6m
3. Langstraathal	5.580m ²	8m
4. Meierijhal	2.025m ²	12m
5. Baroniehal	6.900m ²	12m
6. Peelhal	4.150m ²	10m*
7. Altenahal	6.300m ²	-
8. Diezehal	1.920m ²	-

* Deze hal heeft op 3,5m hoogte stalen stangen zitten.

In de grootste hal (brabanthal) wordt onder andere de Davis Cup gespeeld en deze hal biedt ruimte voor zo'n 8.000 toeschouwers.



Figuur 17 – Brabanthallen

²⁸ Bron: www.brabanthallen.nl

3.8 Hockey

3.8.1 Eisen van de FIH en de EHF

5 De internationale accommodatie-eisen die vanuit de International Hockey Federation²⁹ (FIH) vastgesteld zijn voor de toeschouwerscapaciteit, waar minimaal aan voldaan moet worden tijdens het organiseren van een wereldkampioenschap, zijn gevonden door middel van contact met de communications manager van de FIH, Arjen Meijer. Naar aanleiding van dit contact is een “Drafs Requirements jan07” toegestuurd. In dit stuk wordt in hoofdstuk 7 “Venue requirements” het volgende
10 aangegeven:

The venue must have a capacity for a minimum of 10,000 spectators (seated and/or standing). There must be seated accommodation for a minimum of 5,000 spectators.

15 Bij de Europese accommodatie eisen die door de European Hockey Federation³⁰ (EHF) vastgesteld zijn voor de toeschouwerscapaciteit bij een Europees hockeykampioenschap geen duidelijke richtlijnen vastgesteld. Uit het interview met de Events en Sponsoringmanager van de KNHB, Joost Vettorato, bleek dat bij de Europese kampioenschappen niet direct met capaciteitseisen gewerkt werd maar dat er meer gekeken wordt naar de sponsor³¹. De sponsor kijkt welk land
20 commercieel het meest aantrekkelijk is om een toernooi te organiseren. Zij houden rekening met de populariteit van de sport binnen het land en de mogelijkheden van TV-opnames en -uitzendingen.

²⁹ FIH - <http://www.fihockey.org/>

³⁰ EHF - <http://www.eurohockey.org/>

³¹ Zie interview bijlage 3

3.8.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

- 5 Bij het creëren van een helder beeld is er ook onderzoek gedaan naar voorgaande wereldkampioenschappen en Europese kampioenschappen. Zodoende is duidelijk te zien of bij de voorgaande kampioenschappen de stadia voldeden aan de gestelde eisen. Hierbij is verschil gemaakt tussen mannen- en vrouwenhockey.

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
FIH				10.000
WK's	München Gladbach 2006	Warsteiner Hockeypark	14.000	
	Maleisië 2002	Bukat Jilal Stadium	12.000	
EHF				geen
EK's	Manchester 2007	Belle Vue Regional hockey & Leisure Centre	6.000	
	Leipzig 2005	Atv Leipzig	2.000	
	Barcelona 2003	Estadío Pau Negre	3.000	
IOC				15.000 f 5.000 v

Tabel 13: WK/ EK Hockey Mannen

10

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
FIH				10.000
WK's	Madrid 2006	Club de Campo villa de madrid	6.000	
	Perth 2002	Perth Hockey Stadium	6.000	
EHF				geen
EK's	Manchester 2007	Belle Vue Regional hockey & Leisure Centre	6.000	
	Dublin 2005	National Hockey Stadion	1.500	
	Barcelona 2003	Estadío Pau Negre	3.000	
IOC				15.000 f 5.000 v

Tabel 14: WK/ EK Hockey Vrouwen

3.8.3 Accommodaties in Nederland

In Nederland zijn er 2 accommodaties waar grote hockeyevenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden.

5

1. Wagener Stadion te Amstelveen
2. Hockeyvereniging Rotterdam

1. Wagener Stadion te Amsterdam³²

10

Het Wagener Stadion is een Nederlands hockeystadion. Het complex is sinds 1980 eigendom van de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB). Het stadion is gelegen in het Amsterdamse Bos in wat formeel de gemeente Amstelveen is. Hockeyclub Amsterdam bouwde het naar erevoorzitter Joop Wagener senior (1881-1945) vernoemde stadion in 1939, maar de oudste hockeyclub van Nederland bleek eind jaren zeventig niet langer in staat het onderhoud voor zijn rekening te nemen. In het contract dat beide partijen destijds opmaakten, heeft de club wel het eerste gebruiksrecht. Het stadion is met enige regelmaat het decor van een (oefen)interland of een groot internationaal toernooi.

20

Technische gegevens

- Het Wagener Stadion beschikt over 1 (water)hockeyveld.
- Er is plaats voor zo'n 7.500 bezoekers.

25



Figuur 18– Wagener Stadion

³² Bron: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wagener-stadion>

2. Hockeyvereniging Rotterdam³³

HC Rotterdam (opgericht 16 september 1925) is met 2342 leden (peildatum 1 januari 2006) de grootste hockeyclub van Nederland. En tevens de succesvolste hockeyclub van Rotterdam. De club telt drie water- en vier zandingestrooide kunstgrasvelden. Het terrein is sinds de verhuizing in de zomer van 2001 gevestigd aan de Hazelaarweg in Rotterdam-Noord, en was in november 2001 het toneel van de strijd om de Champions Trophy voor mannen. In 2005 was de club gastheer van het wereldkampioenschap voor junioren (onder 22 jaar).

Technische gegevens

- Drie watervelden (Stadion en Veld 1-2)
- Vier zand-ingestrooide velden (Veld 3-6)
- Overdekte tribune Stadion
- Ruim clubhuis met volledige horecafaciliteit
- Toeschouwerscapaciteit 3.600



Figuur 19 - Hockeystadion Rotterdam

3.8.4 Conclusie

Het accommodatiemodel³⁴ zal in deze paragraaf toegepast worden om de verkregen gegevens onderbouwd te verwerken.

Bij de informatieinvoer van het accommodatiemodel ontstaat direct een knelpunt. De bestaande accommodaties zijn in kaart gebracht, de doelen van de KNHB zijn vastgesteld, de eisen van de FIH zijn verkregen, alleen de eisen van de EHF zijn niet te achterhalen met betrekking tot de toeschouwerscapaciteit. Gezien de toewijzing voor de organisatie van de EK in 2009 in Nederland, wat gehouden zal worden in het Wagener Stadion, kan men concluderen dat een stadion met een capaciteit van 7.500 zitplaatsen voldoende is.

De tweede stap van het model verwerkt de verkregen informatie naar gebruikersverwachtingen en mogelijkheden en beperkingen. In Nederland zijn twee accommodaties waar een WK of EK georganiseerd kan worden. De afwegingsfase zal moeten uitwijzen wat er nog nodig zal zijn om de accommodaties voldoende te maken voor een WK of EK.

Beide hockeystadions zullen verbouwd/ omgebouwd moeten worden om voldoende toeschouwers toe te kunnen laten. Hierbij kan gedacht worden aan het plaatsen van extra tribuneruimte.

³³ Bron: www.hcr.nl

³⁴ Zie figuur 5

FIH en CEV – IOC

Zoals te lezen is in tabel 14 leeft de FIH haar toeschouwerscapaciteitseis niet streng na. De accommodatie van het afgelopen WK in Madrid voldeed niet aan de gestelde capaciteit van 10.000 toeschouwers. De toewijzing voor de organisatie van een WK of EK hangt in de hockeysport niet af van een bid. In hockey bepalen min of meer de sponsors waar het voor hun interessant is om een WK of EK te organiseren. De toewijzing van het EK in 2009 heeft dus ook interessante redenen voor de sponsors.

De eis van het IOC (15.000 zitplaatsen) zal in de toekomst mogelijk moeten worden in het Wagener Stadion. Het plan ligt er om het stadion helemaal te verbouwen en de capaciteit uit te breiden tot 15.000 zitplaatsen.

Voor hockey kan geconcludeerd worden dat het land klaar is om op korte termijn EK's te organiseren en in de toekomst ook WK's.

3.9 Roeien

3.9.1 Eisen van de FISA

5 De internationale accommodatie-eisen die door de Fédération Internationale des Sociétés d'Aviron (FISA) worden gesteld zijn verkregen via de Koninklijke Nederlandse Roeibond. Uit het gesprek dat met de directeur van de bond gevoerd is, kwam naar voren dat de FISA een toeschouwerscapaciteit eist van 10.000³⁵. In de reglementen van de FISA wordt met name ingegaan op de eisen van de baan zelf.

10 Er bestaat nog geen Europese federatie voor roeien. In 1962 is de Europese federatie overgenomen door de FISA en zijn er sindsdien geen EK's meer gehouden, tot 2007. In 2007 is het EK roeien weer opnieuw geïntroduceerd. Dit valt echt nog steeds onder de FISA.

3.9.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

15 Er zijn gegevens verzameld van een tweetal wereldkampioenschappen die al gehouden zijn. Deze gegevens zijn weergegeven in onderstaande tabel en kunnen vergeleken worden.

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
FISA				10.000
Wk's	Engeland 2006	Dorney Lake	20.000	
	Duitsland 2007	München, Isar	9.500	
Europese kampioenschappen vallen onder de FISA				
EK's	Polen 2007	Lake Malta	4.500	
	In 1964 was de laatste EK. Vanaf 2007 zullen er weer EK's gehouden worden.			
IOC				20.000

Tabel 15: WK/ EK roeien

3.9.3 Accommodaties in Nederland

25 In Nederland zijn er 2 accommodaties waar grote roei-evenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden.

1. Bosbaan te Amsterdam
2. Eendrachtspolder te Rotterdam

³⁵ Zie interview bijlage 3

1. Bosbaan te Amsterdam³⁶

De Bosbaan is dé roeiaccommodatie van Nederland. De baan voldoet aan alle internationale eisen en is dan ook veelvuldig het decor van grote (inter)nationale wedstrijden, zoals de Koninklijke Holland Beker en de Randstad Regatta. In 1934 werd begonnen met het graven van deze roeibaan in het kader van de werkverschaffing.

Op 6 mei 1937 werd de eerste roeiwedstrijd gehouden op de toen 2200 meter lange en 72 meter brede baan. Nieuwe eisen voor een internationale wedstrijd baan maakte een verdere verbreding tot 118 meter noodzakelijk. Die verbreding vond plaats in 2001.

Technische gegevens

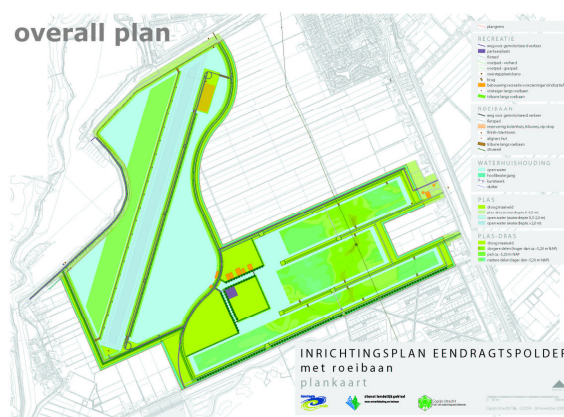
- 118 meter breed
- Biedt ruimte voor 10.000 toeschouwers



Figuur 18 – Bosbaan

2. Eendrachtspolder te Rotterdam

De eendrachtspolder in Rotterdam is een roeibaan die nog gebouwd moet worden. Via de commissie eendrachtspolder is onderstaande tekening verkregen. De enige informatie die beschikbaar is over deze baan is dat het zal voldoen aan alle internationaal gestelde eisen. Op het plaatje is te zien dat de baan ook zal beschikken over een oproeibaan waar de deelnemers de warming-up kunnen houden en waar de boten zich klaar kunnen gaan maken voor de start van de race. De hele baan is omringd door een fietspad waar de coaches kunnen fietsen tijdens de race.



Figuur 19 - Eendrachtspolder

³⁶ Bron: www.topsportamsterdam.nl

3.9.4 Conclusie

Het accommodatiemodel³⁷ biedt ondersteuning bij de verwerking van de verkregen gegevens. De informatie-invoer verliep eenvoudig. De bestaande accommodaties zijn samen met de Koninklijke Nederlandse Roeibond (KNRB) onderzocht en de internationale eisen zijn opgevraagd. Zoals te lezen is in tabel 15 bestaat er nog geen Europese federatie voor de organisatie van roei evenementen. In 2007 is er weer voor het eerst in 43 jaar een EK georganiseerd onder leiding van de FISA.

Tijdens het verwerken van de informatie bleek dat in Nederland een roeibaan aangelegd wordt die gaat voldoen aan alle internationaal gestelde eisen. De baan wordt gelegd in de Eendrachtspolder in Rotterdam. Zodoende zijn de mogelijkheden en beperkingen doorlopen en kan gekeken worden naar de afwegingsfase.

Deze fase is in principe eenvoudig te doorlopen. De bosbaan in Amsterdam is verbouwd om te voldoen aan de gestelde eisen en er vindt nieuwbouw plaats in Rotterdam.

15 *FISA – IOC*

Onlangs heeft Nederland mee gebid in de organisatie van het WK in 2014 maar heeft dit verloren. Voor de bosbaan in het Amsterdamse bos is dit een aderlating na de investering die gemaakt is. In 2011/ 2012 moet de baan in Rotterdam klaar zijn. Deze baan zal zich eerst moeten bewijzen voordat daar een WK of EK gehouden zal kunnen worden.

De FISA leeft de gestelde eisen streng na. Bij de keuze voor een bid wordt zowel de bid als de lokale situatie bekeken.

De gestelde eis van het IOC vindt de directeur van de KNRB erg ruim. In München waren zo'n 10.000 toeschouwers en was het sfeervol. Ga je de accommodatie uitbreiden tot 20.000 toeschouwers zal dit ten koste van de sfeer gaan. Voor Nederland zal deze eis met de komst van de nieuwe baan in Rotterdam wel haalbaar zijn.

Er kan geconcludeerd worden dat Nederland in de toekomst de organisatie van een WK of EK aankan. Momenteel zal het nog niet gaan ondanks de verbouwing van de bosbaan in het Amsterdamse bos.

³⁷ Zie figuur 5

3.10 Rugby

3.10.1 Eisen van de IRB en de FIRA

5 De internationale accommodatie-eisen die door de International Rugby Board worden gesteld zijn verkregen via de website van de IRB zelf³⁸. De directrice van de Nederlandse Rugby Bond (NRB) heeft dit getal bevestigd. De IRB stelt een minimale toeschouwerscapaciteit van 50.000 toeschouwers tijdens een WK.

10 De FIRA heeft geen specifieke getallen in haar eisen genoemd, maar meet zich over het algemeen met de eisen van de IRB. Dit werd ook tijdens het interview met de NRB bevestigd³⁹.

3.10.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

15 Om na te gaan of de IRB de gestelde eisen daadwerkelijk naleeft in de organisatie van toernooien, is er onderzoek gedaan naar twee WK's en twee EK's. Deze gegevens zijn in onderstaand tabel overzichtelijk weergegeven.

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
IRB				50.000
WK's	St. Denis 2007	Stade de France	79.959	
	Sydney 2003	Telstra Stadium	83.500	
FIRA				geen
EK's	Cardiff 2005	Millennium Stadium	74.500	
	London 2003	Twickenham Stadium	82.000	

Tabel 16: WK/ EK rugby

³⁸ Bron: <http://www.irb.com/lawregulations/index.html>

³⁹ Bron: Zie interview bijlage 3

3.10.3 Accommodaties in Nederland

In Nederland zijn er 2 accommodaties waar rugby-evenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden.

1. De Arena in Amsterdam
2. De Kuip in Rotterdam

1. Amsterdam Arena⁴⁰

Sinds 14 augustus 1996 beschikt Nederland over een multifunctioneel stadion in Amsterdam: de Amsterdam ArenA. Hiermee heeft Amsterdam een evenementenlocatie die uitgebreide mogelijkheden biedt. Van voetbalwedstrijd tot concert, van diner tot kick-off, alles is mogelijk.

Technische gegevens:

- 51.628 zitplaatsen
- 12.500 parkeerplaatsen



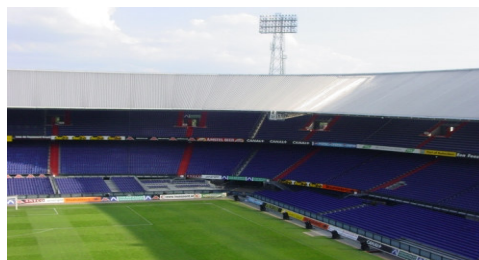
Figuur 20 – Amsterdam Arena

2. De Kuip in Rotterdam⁴¹

Naast voetbalwedstrijden bood De Kuip in den beginne ruimte aan tal van andere sportactiviteiten. Na de opening in 1937 vonden er bijvoorbeeld ook motorcross wedstrijden in De Kuip plaats. Tevens waren er diverse atletiek- en turnwedstrijden. Het historische Stadion Feijenoord in Rotterdam was in 1994 drastisch verouderd en bleek toe aan een totale renovatie. Eind 1993 werd een totaalplan gepresenteerd dat de integrale aanpak van alle elementen inhield. Besloten werd de nadruk op multifunctionaliteit te leggen. Door een uitbreiding van het activiteitenpakket moest het stadion geen dertig, maar zeker driehonderd dagen per jaar in bedrijf kunnen zijn. De gebruiksintensivering van Stadion Feijenoord zou het rendement ten goede komen.

Technische gegevens:

- 51.137 zitplaatsen
- 1.200 business seats



Figuur 21 – De kuip

⁴⁰ Bron: <http://www.amsterdamarena.nl/>

⁴¹ Bron: <http://www.stadionfeijenoord.nl/pagestadion.php?id=33>

3.10.4 Conclusie

Het accommodatiemodel⁴² zal toegepast worden ter ondersteuning van het verwerken van de verkregen informatie.

5 Bij het invoeren van informatie is er contact geweest met de internationale federaties om de eisen op te vragen. De IRB heeft een duidelijke eis beschreven zoals te lezen is in tabel 16. De FIRA heeft echter geen specifieke eisen opgesteld wanneer het gaat om toeschouwerscapaciteit maar meet zich over het algemeen met de gestelde eisen van de IRB. Vanuit het gesprek met de bond zijn een tweetal accommodaties genoemd waarbij in de volgende fase wordt gekeken naar de mogelijkheden en de beperkingen.

10 De Amsterdam Arena en de kuip in Rotterdam zijn door de bond voorgedragen om een WK of EK in te organiseren. Er zijn alleen wat beperkingen in de zin van het veld. Het veld zal vergroot moeten worden wil het voldoen aan de gestelde eisen van de IRB. De gebruikersverwachtingen liggen in dat opzicht hoog.

15 In de afwegingsfase wordt opnieuw naar de accommodatie gekeken maar dan met het oog op eventueel onderhoud, verbouwing of nieuwbouw dat gepleegd zal moeten worden. Beide gegeven accommodaties zullen verbouwd moeten worden zodat met name het veld voldoet aan alle eisen.

IRB en FIRA

20 Tijdens het gesprek met de NRB kwam naar voren dat de IRB de gestelde eisen streng naleven. Op de vraag of Nederland in staat is om een WK te organiseren kwam een negatief antwoord. Qua toeschouwerscapaciteit zouden ze aan de eis kunnen voldoen, alhoewel 52.000 toeschouwers weinig is voor een WK rugby (kijkend naar Frankrijk), maar qua infrastructuur zou het in Nederland niet haalbaar zijn. Alleen al hotelaccommodatie zou een groot probleem opleveren. Deze sport is wereldwijd de populairste sport. In Nederland is dat ondenkbaar maar het feit ligt er wel. Een EK is een ander verhaal. Er komen toch minder toeschouwers en het aantal teams is minder. Een EK rugby zou wel in Nederland georganiseerd kunnen worden.

30 Er kan geconcludeerd worden dat Nederland niet klaar is voor de organisatie van een WK, wel voor een EK.

⁴² Zie figuur 5

3.11 Baanwielrennen

3.11.1 Eisen UCI en UEC

- 5 De Koninklijke Nederlandse Wielren Unie (KNWU) geeft aan dat er door de Union Cycliste Internationale (UCI) en L'Union Européenne de Cyclisme (UEC) geen internationale accommodatie eisen met betrekking tot het toeschouwerscapaciteit voor de organisatie van een WK en EK baanwielrennen zijn opgesteld. Uit het gesprek⁴³ met de KNWU bleek dat de UCI en UEC geen accommodatie-eisen met betrekking tot toeschouwerscapaciteit opgesteld hebben.

10

3.11.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

Er zijn gegevens verzameld van een drietal WK's en twee EK's die al gehouden zijn en die nog gehouden moeten worden. Deze gegevens zijn overzichtelijk weergegeven in onderstaand tabel.

15

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
UCI				geen
Wk's	Engeland 2008	Manchester Velodrome	3.500	
	Spanje 2007	Palma velodrome	5.000	
	Frankrijk 2006	Bordeaux, Velodrome du lac	6.500	
UEC				geen
Ek's	Duitsland 2007	Cottbus	3.251	
	Italie 2004	Dalmine	2.000	
IOC				8.000

Tabel 17: WK/ EK baanwielrennen

⁴³ Bron: Zie interview bijlage 3

3.11.3 Accommodaties in Nederland

In Nederland bestaan 2 accommodaties waar baanwielren evenementen op topsportniveau gehouden kunnen worden.

1. Velodrome in Amsterdam
2. Sportpaleis Alkmaar
3. Omnisportcentrum in Apeldoorn
4. Ahoy in Rotterdam (zie paragraaf 3.7.1)

1. Velodrome Amsterdam⁴⁴

Het Velodrome ligt direct aan de snelweg, centraal in de randstad. Het heeft daardoor een perfecte bereikbaarheid. Er is veel parkeerruimte en het Velodrome ligt schitterend in de natuur op Sportpark Sloten. Naast het Velodrome is er op het sportpark een voetbalvereniging, mountainbikeparcours, kunstgrasveld, geasfalteerd wielercparcours van ruim 2,5 kilometer en een golfbaan bij Golfclub Sloten.

Technische gegevens:

- 1800 m² effectief vloeroppervlak.
- De vaste tribune: 1250 bezoekers, middenplein: 750 mensen terecht.
- De hal is perfect voorbereid op evenementen met zijn kleedkamers, doucheruimtes en infrastructuur.

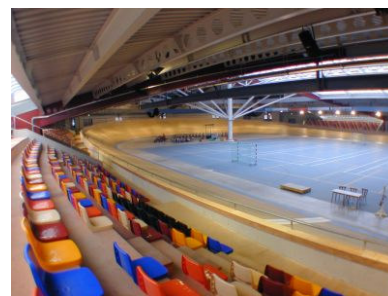


Figuur 22 – Velodrome

2. Sportpaleis Alkmaar⁴⁵

Het Sportpaleis Alkmaar biedt tal van mogelijkheden voor het organiseren van evenementen. Concerten, dance-events, beurzen, sportevenementen en bedrijfsbijeenkomsten. Het biedt plaats aan 4750 bezoekers en door de ovale vorm van het stadion zijn er veel mogelijkheden. De grootte van alleen de sportvloer is al 2000m². Maar ook om de sportvloer liggen diverse opties.

Het Sportpaleis Alkmaar bezit dé wielersbaan van Nederland die aan alle eisen voldoet. Daarbij is het ook nog de officiële trainingsbaan van de nationale baanselectie.



Figuur 23 – Sportpaleis Alkmaar

⁴⁴ Bron: <http://www.velodrome.nl/>

⁴⁵ Bron: <http://www.sportpaleis-alkmaar.nl/evenementen/>

3. Omnisportcentrum Apeldoorn⁴⁶

Op 12 oktober 2000 besloot de gemeenteraad van Apeldoorn het Omnisportcentrum Apeldoorn te realiseren: een multifunctioneel sportcentrum voor top- en breedtesport, toegespitst op atletiek, baanwielrennen en volleybal. De steun van de KNAU en KNWU met de toewijzing van de A-status voor atletiek respectievelijk baanwielrennen was daarbij van groot belang.

Het Omnisportcentrum bestaat uit een atletiek- en wieleral, een topsporthal en additionele voorzieningen. Het Omnisportcentrum is vanaf 2008 de enige accommodatie in Nederland die voldoet aan de eisen (zoals baanbreedte) voor internationale wedstrijden indooratletiek en baanwielrennen.



Figuur 24 – Omnisportcentrum

Technische gegevens:

- atletiek en wieleral
 - 250m houten wieleral
 - 200m 6 laans rondbaan voor atletiek, met daarbinnen een volledig atletiekprogramma
 - compleet trainingsprogramma voor atletiek onder de tribunes en in de middenbouw van het Omnisportcentrum
 - toeschouwerscapaciteit van 6.500 personen
- topsporthal
 - sportvloer van 53 x 34m, vrije hoogte 12,5 m
 - vaste tribuneplaatsen
- additionele voorzieningen
 - kleedkamers, medisch ruimten, krachthok, restaurants, vergaderzalen, ontvangtruimten etc. toegesneden op de omvang en functie van het Omnisportcentrum

⁴⁶ Bron: <http://www.apeldoorn.nl/smartsite.dws?ch=ter,ter,ter,ter,,ter&id=16859>

3.11.4 Conclusie

De conclusie die voor baanwielrennen getrokken kan worden is dat binnen Nederland de accommodaties al snel voldoen. Er zijn voor zowel EK's als WK's geen capaciteitseisen gesteld vanuit de internationale federaties, de UCI en de UEC.

UCI

De UCI is de internationale federatie. Deze stelt geen specifiek getal als eis als het gaat over toeschouwerscapaciteit. Er wordt meer gekeken naar de kwaliteit van de baan, dit kan bijvoorbeeld de baanbreedte zijn. Hieraan zijn wel eisen vastgesteld in een organisatiehandleiding. Uit het gehouden interview met de KNWU bleek dan ook dat voor zulke accommodatie-eisen ook een delegatie langs komt om dit te controleren. Waar ook naar gekeken wordt is of de uitstraling, door middel van media, van de sport voldoet. Hiervoor zal in de accommodatie ook het nodige –apparatuur en ruimte– aanwezig moeten zijn.

UEC

Dit is de Europese federatie. Ook deze stelt geen eis aan de toeschouwerscapaciteit. Het gaat er bij deze sport voornamelijk om dat, net zoals bij de internationale kampioenschappen, de baan aan een vastgestelde kwaliteit moet voldoen.

Het is dan ook verstandig de baankwaliteit te hanteren die beschreven is door UCI, zodoende wordt automatisch voldaan aan de Europese eis. Hiernaar gekeken is al snel te zien dat een accommodatie als de wielrenbaan, die momenteel gebouwd wordt in Apeldoorn, voldoet aan de gestelde eisen. Hieruit is te concluderen dat onderhoud binnen Nederland zou moeten voldoen, zodra de accommodatie in Apeldoorn gereed is.

IOC

De bestaande banen, maar ook de baan in Apeldoorn die gebouwd wordt, voldoen allemaal niet aan minimale toeschouwer capaciteit- eis van 8.000 plaatsen die gesteld is vanuit het IOC. Een oplossing hiervoor zou een evenementenhal zijn en deze inrichten voor de sport. Baanwielrennen is voorheen vaker gehouden in een evenementenhal.

3.12 Hippisch

3.12.1 Eisen FEI

- 5 Zowel Wereld- als Europese kampioenschappen worden georganiseerd vanuit de Fédération Equestre Internationale (FEI). Er bestaat geen Europese Federatie. De hippische sport bestaat uit acht onderdelen. Slechts drie onderdelen zijn Olympische onderdelen, te weten: dressuur, springen en eventing. Deze drie onderdelen zijn opgenomen in het onderzoek. Vanuit de FEI wordt een toeschouwerscapaciteit van 20.000 geëist. Dit getal is gevonden via de website⁴⁷ van de FEI. De
- 10 directeur van de Koninklijke Nederlandse Hippische Bond bevestigt dit getal.

3.12.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

- 15 In de hippische sport worden Wereldkampioenschappen de Wereldruiterspelen genoemd. Tijdens deze spelen worden de drie disciplines dressuur, springen en eventing op één complex gehouden. De Europese kampioenschappen worden wel apart gehouden. In onderstaand tabel worden deze gespecificeerd.

Organisatie		Accommodatie	Discipline	Capaciteit	Eisen
FEI					20.000
WK's	Lexington 2010	Kentucky Horse Park		30.000	
	Aachen 2006	Aachen-Laurensberger Rennverein E.V.		60.000	
	Jerez de la Frontera 2002	Chapin Stadium		22.000	
EK's	Italië 2007	La Mandria, Turijn	Dressuur		
	Duitsland 2007	Mannheim	Springen	3.000	
	Italië 2007	Pratoni del Vivaro	Eventing	2.500	
IOC			Dressuur		6.000
			Springen		6.000
			Eventing		6.000

Tabel 18: WK/ EK hippisch

⁴⁷ Bron: www.horsesport.org/rules

3.12.3 Accommodaties in Nederland

De volgende accommodaties zijn geschikt voor hippische topsportevenementen:

- 5 1. Concours Hippique Eindhoven
2. Concours Hippique International Officiel

1. Concours Hippique Eindhoven⁴⁸

- 10 Het terrein ligt rondom de Karpendonkse Plas in Eindhoven. Hier worden de Nederlandse Kampioenschappen Dressuur verreden in het dressuurstadion. Naast een heus dressuurstadion, met ruime tribunes, hospitalityfaciliteiten en een perfecte zandbodem zijn er voor het losrijden twee zandpistes beschikbaar.



Figuur 25 - CH-Eindhoven

- 15 *Technische gegevens:*

- Toeschouwerscapaciteit: 5.000

2. CHIO te Rotterdam⁴⁹

- 20 Het CHIO Rotterdam organiseert het grootste internationale outdoor paardensport-evenement van Nederland. Disciplines als springen en dressuur zijn ruim vertegenwoordigd, zowel op
- 25 internationaal, landelijk als op regionaal niveau. Tevens kan men genieten van de vele hippische showrubrieken, demonstraties, jeugdactiviteiten en natuurlijk de unieke landelijke entourage in het Kralingse Bos, aan de rand van Rotterdam.

- 30 *Technische gegevens:*
Toeschouwerscapaciteit: Niet te bepalen ivm bosrijke omgeving. Publiekstribune geplaatst met een capaciteit van 2000 toeschouwers.



Figuur 26 – CHIO Rotterdam

⁴⁸ Bron: <http://www.ch-eindhoven.nl/>

⁴⁹ Bron: <http://www.chio.nl/index.asp?id=50>

3.12.4 Conclusie

De hippische sport bestaat uit meerdere onderdelen. Hiervan zijn er drie het meest beoefend. Dat zijn dressuur, springen en eventing. Op internationaal niveau zijn er ook WK's bestaande uit een van deze onderdelen maar daarnaast ook één algemeen groot kampioenschap, de Wereldruiterspelen, deze bestaat uit meerdere onderdelen.

FEI

De internationale organisatie, genaamd FEI, geeft voor toeschouwerscapaciteit alleen een eis bij de Wereldruiterspelen. De eis geeft aan dat de desbetreffende accommodatie 20.000 toeschouwers binnen moet kunnen hebben. Binnen Nederland is nergens zo'n accommodatie te vinden. Naast de Wereldruiterspelen zijn er dan ook nog de wereldkampioenschappen waarbij het toernooi uit één onderdeel bestaat. Voor deze kampioenschappen is geen specifieke toeschouwerscapaciteitseis vastgesteld. Er wordt hierbij voornamelijk gekeken naar de populariteit van de sport binnen het land. Waar wel streng op gecontroleerd wordt, bleek uit het interview met de KNHS, is de accommodatie en logistiek zelf. Het kan hierbij gaan om de bodem van de baan of de toevoer van het verkeer.

Bij de hippische sporten vallen de EK's ook onder de FEI. Er is hier dan ook een afdeling FEI-europe. Hierdoor is ook al snel te concluderen, aangezien de EK's ook bestaan uit losse onderdelen, dat er geen specifieke toeschouwerscapaciteitseisen zijn. De kwaliteit van de accommodatie is bij deze sport van groter belang.

IOC

Tijdens de Olympische Spelen komen dressuur, eventing en springen als onderdelen door. Voor alledrie deze onderdelen geldt een toeschouwerscapaciteitseis van 6.000 plaatsen. Binnen Nederland zijn geen accommodaties die voldoen aan deze eis. Wel zou het toernooi plaats kunnen vinden in een evenementenhal, hiermee heeft de bond ook ervaring.

Binnen Nederland is niet echt een specifieke accommodatie die direct voldoet aan de gestelde eisen, maar aangegeven vanuit de bond is dit ook niet nodig. Bij het houden van een dergelijk kampioenschap wordt er gebruik gemaakt van bestaande accommodaties, deze worden tijdelijk aangepast met tribune-uitbreidingen, of van evenementhallen. Het gaat bij deze sport dan voornamelijk om het ombouwen/ verbouwen van deze accommodaties.

3.13 Zwemmen & Waterpolo

3.13.1 Eisen FINA en LEN

5 Aan de Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB) is gevraagd of deze de beschikking had over de internationale eisen met betrekking tot de toeschouwerscapaciteit. De bond geeft aan dat de Fédération Internationale de Natation (FINA) geen eisen heeft opgesteld. Wel is er door de KNZB een brochure opgestuurd waarin kort iets gezegd wordt over het aantal zitplaatsen van een zwemaccommodatie. Hierin wordt aangegeven dat er geen norm is voor het aantal zitplaatsen, maar
10 dat deze naar gelang de plaatselijke omstandigheden en functie van de accommodatie worden bepaald. Wel wordt er als aanbeveling gedaan het aantal zitplaatsen maximaal te verhogen bij wedstrijden op topniveau⁵⁰.

15 De accommodatie-eisen voor Europese zwemwedstrijden zijn verkregen via de directeur van de Lique Européenne de Nation (LEN). Via de mail heeft hij het volgende gestuurd:
"Herewith the minimum seating capacities we expect and are stated in the relevant Event contracts for the various disciplines of the European Championships, as follows:

20	SWIMMING:	4500 seats
	DIVING:	1500 seats
	SYNCHRO SWIMMING:	1500 seats
	MEN'S WATER POLO:	3000 seats
	WOMEN'S WATER POLO:	1200 seats"

⁵⁰ Bron: Zie onderzoek Charlotte Trappel

3.13.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

In onderstaande tabellen zijn gegevens van voorgaande en komende WK/ EK's verwerkt.

Organisatie		Accommodatie	Discipline	Capaciteit	Eisen
FINA					?
WK's	Amerika 2005	Competition pool	Zwemmen	13.000	
		Diving pool	Synchroon	9.000	
		Synchronised pool	Schoonspringen	4.500	
	Australie 2007	Rod Laver Arena Sports & Aquatic cent. St. Kilda Beach	Zwemmen & Syn Schoonspringen Open water	11.270 5.000 n.v.t.	
LEN			Zwemmen Duiken Synchroon		4.500 1.500 1.500
EK's	Boedapest 2006	Tamas Szechy swimming pool Alfred Hajos swimming complex	Zwemmen Synchroon Open water Duiken	8.000 1.500	
	Nederland 2008	Eindhoven	Zwemmen Duiken Synchroon	3.000	
IOC			Zwemmen Schoonspringen Synchroon		15.000 5.000 5.000

5

Tabel 19: WK/ EK zwemmen

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
FINA				?
WK's	Boedapest 2006	Alfred Hajos swimming complex	6.000	
	Australie 2007	Melbourne Aquatic Centre	5.000	
LEN				3.000
EK's	Slovenie 2003	Kranji	6.000	
	Belgrado 2006	Banjica Sports Centre	3.000	
IOC				5.000

Tabel 20: WK/ EK waterpolo

10

3.13.3 Accommodaties in Nederland

In Nederland zijn er 2 accommodaties waar zwem- en waterpolo-evenementen op topniveau gehouden kunnen worden.

1. Zwemcentrum de Tongelreep te Eindhoven
2. Sloterparkbad te Amsterdam

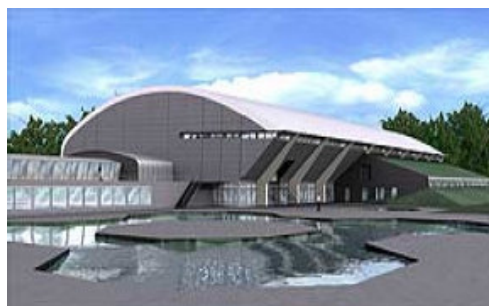
1. Zwemcentrum de Tongelreep te Eindhoven⁵¹

In 1966 opende Eindhoven de deuren van een modern zwembad. In de jaren daarna groeit het centrum enorm en is het de grootste Brabantse publiekstrekker na attractiepark De Efteling. Het nieuwe sportcentrum, dat in april 2007 de deuren opende, voldoet aan internationale eisen en zal tijdens het EK zwemmen van 2008 als hoofdaccommodatie worden gebruikt.

Technische gegevens:

- Tribuneplaatsen: 3.000

Mogelijkheid om toeschouwerscapaciteit uit te breiden tot 4.000 zitplaatsen.



Figuur 27 – Zwemcentrum Tongelreep

2. Het Sloterparkbad te Amsterdam⁵²

Het Sloterparkbad in Amsterdam is sinds de opening in 2001, een accommodatie waar naast scholen, verenigingen en recreatieve zwemmers, ook regelmatig (inter)nationale zwemevenementen worden georganiseerd. Het zwembad beschikt over verschillende bassins, te weten een doelgroepenbad, een 50-meter wedstrijdbad met 8 banen, een springbassin en een recreatiebad.

Technische gegevens:

- 50-meter wedstrijdbad
- Tribunecapaciteit van 510 zitplaatsen.



Figuur 28 – Sloterparkbad

⁵¹ Bron: www.tongelreep.nl én www.zwemcentrum.nl

⁵² Bron: www.optisport.nl/sloterparkbad

3.13.4 Conclusie

Hieronder volgt een korte conclusie dat door Charlotte Trappel is geschreven na het onderzoeken van de (on)mogelijkheden van een WK zwemmen en WK waterpolo in Nederland.

5

FINA (zwemmen & waterpolo)

Door het ontbreken van de eisen van de FINA kan alleen op basis van de gemiddelden en wat door de zwembond reëel bevonden wordt, een conclusie worden getrokken wat de grootte van de accommodaties moeten zijn als er gekeken wordt naar het aantal zitplaatsen. Voor zowel alle onderdelen geldt dat deze niet aan de toeschouwerscapaciteit kunnen voldoen gekeken naar de accommodatie. Voor het houden van een wereldkampioenschap zal dan ook nieuwbouw plaats moeten vinden.

10

<i>Discipline</i>	WK	Reëel voor NL	Eindconclusie	Opmerking
Zwemmen	12.000	17.333	12.000	Zou in dezelfde accommodatie kunnen plaatsvinden
Synchroon	8.000	10.000	10.000	
Schoonspringen	4.500	5.000	5.000	
Waterpolo	4.500	5.000	5.000	

15

Tabel 21: Conclusie toeschouwerscapaciteit

LEN (zwemmen & waterpolo)

De Europese eisen die opgesteld zijn door de LEN zijn voor zowel zwemmen als waterpolo haalbaar voor Nederland. Voor het onderdeel zwemmen geldt een capaciteitseis van 4,500 toeschouwers maar in 2008 zal in Eindhoven het EK zwemmen worden gehouden. Waterpolo zal niet een onderdeel van het programma zijn, maar het zwembad in Eindhoven zou ook een EK waterpolo kunnen organiseren.

20

IOC (zwemmen)

Het is in Nederland nog niet haalbaar om een WK zwemmen of de Olympische Spelen te organiseren. Er zal in Nederland nieuwbouw of verbouw gepleegd moeten worden wil er een zwemcomplex voldoen aan de gestelde eisen. Een mooi voorbeeld van een verbouwing is de Rod Laver Arena in Australië. Dit is een tennisstadion voor de Australian Open en werd voor het WK zwemmen omgetoverd tot zwemcomplex.

25

IOC (waterpolo)

Het organiseren van Olympische Spelen is niet haalbaar gekeken naar de accommodatie waarin waterpolo plaats zou moeten vinden. De Tongelreep in Eindhoven heeft een toeschouwerscapaciteit van 4,500 en voor de OS heb je een minimale capaciteit nodig van 5,000. Dit verschil is niet groot, maar om aan de eis te voldoen zou er net als bij zwemmen gekeken kunnen worden naar andere accommodaties die omgebouwd kunnen worden. Is dit niet mogelijk dan zal er nieuwbouw plaats moeten vinden om te voldoen aan de eisen.

35

3.14 Atletiek

3.14.1 Eisen IAAF en EAA

5 Allereerst is het belangrijk om te kijken naar de eisen die de International Federatie heeft opgesteld. Om daar achter te komen is er contact geweest met de Nederlandse sportbond, de Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie (KNAU). Deze geeft aan dat er vanuit de International Association of Athletics Federations (IAAF) geen document bestaat waarin duidelijk de accommodatie-eisen voor het organiseren van een WK atletiek staan. Wel heeft de KNAU van de
10 IAAF een brief ontvangen met informatie over de kandidatuur voor het wereldkampioenschap 2013. In deze brief staan ook een aantal criteria, waaronder één voor de toeschouwerscapaciteit⁵³:

“The capacity of the stadium must be at least of 50.000 spectators.”

15 De European Athletic Association⁵⁴ heeft net als de IAAF geen specifieke eisen beschreven, maar geven het volgende aan:

“The European Cup competitions shall be held in a stadium which must be fully equipped in conformity with the respective IAAF rules”

20 Zodoende liggen de eisen voor een EK gelijk aan de eisen voor een WK. Met deze minimale capaciteitseisen is er vervolgens onderzoek gedaan naar de accommodaties van voorgaande Wereldkampioenschappen en Europese kampioenschappen.

25

⁵³ Bron: Zie onderzoek Charlotte Trappel

⁵⁴ Bron: http://www.european-athletics.org/files/member_federations/regulations/600-european_cup.pdf

3.14.2 Voorgaande en komende WK/ EK's

Er is onderzocht welke accommodaties worden en werden gebruikt tijdens Wereld- en Europese kampioenschappen. De gevonden gegevens zijn in onderstaand tabel verwerkt.

5

Organisatie		Accommodatie	Capaciteit	Eisen
IAAF				50.000
WK's	Parijs 2003	Stade de france	80.000	
	Helsinki 2005	Olympic Stadium	40.000	
	Osaka 2007	Nagai Stadium	50.000	
	Berlijn 2009	Olympic Stadium	74.218	
EAA				50.000
EK's	Gotenborg 2006	Ullevi	43.000	
	Munchen 2002	Olympia Stadion	69.000	
IOC				60.000

Tabel 21: WK/ EK atletiek

3.14.3 Accommodaties in Nederland

10 In Nederland zijn er 2 accommodaties waar grote atletiekevenementen (op topsportniveau) gehouden worden.

1. Olympisch Stadion te Amsterdam (A-status)
2. Fanny Blankers Koen Stadion te Hengelo (B-status)

15

1. Het Olympisch Stadion te Amsterdam⁵⁵

20 Het Olympisch Stadion in Amsterdam, gebouwd voor de Olympische Spelen van 1928, is een multifunctionele openluchtarena die ondermeer dient als atletiekbaan, bedrijfsruimte, voetbalstadion, café, start en finish van de ING Amsterdam Marathon, sportveld voor scholieren, kantoorruimte en sauna. Jaarlijks worden evenementen als het NK baanatletiek, diverse voetbalwedstrijden en schoolsporten in het Olympisch Stadion gehouden.

Technische gegevens:

25

- Toeschouwerscapaciteit: 22.500⁵⁶



Figuur 29 – Olympisch Stadion

⁵⁵ Bron: www.olympischstadion.nl

⁵⁶ Bron: www.worldstadiums.com

2. Het Fanny Blankers Koen Stadion te Hengelo⁵⁷

Het Fanny Blankers-Koen Stadion (FBK-Stadion) in Hengelo is genoemd naar de Nederlandse atlete Fanny Blankers-Koen. In dit stadion vinden sinds 1981 jaarlijks, de Fanny Blankers-Koen Games plaats. In de periode 2004 - 2005 is het stadion -en vooral de atletiekbaan- geheel vernieuwd. Bij deze vernieuwing is een 8-laans rondbaan aangelegd met buiten het stadion een 400 meter ronde 4-laans inloopbaan. Tevens is er een nieuwe hoofdtribune gebouwd. Voor 2006 staat de bouw van een tribunerig rondom de baan op het programma.

Technische gegevens:

- Toeschouwerscapaciteit: 15.000



Figuur 30 – FBK Stadion

3.14.4 Conclusie

Het eerste deel van de onderstaande conclusies, over WK- en IOC-capaciteitseisen, komt voort uit voorgaand onderzoek van Charlotte Trappel. Deze conclusie is verder uitgewerkt met de eisen gesteld vanuit de Europese federatie, EAA.

Er kan nu geconcludeerd worden dat de IAAF over het algemeen bij de toekenning van een wereldkampioenschap aan een stad zeker let op de eisen met betrekking tot de toeschouwerscapaciteit van een stadion worden nageleefd. Het is belangrijk om rekening te houden met deze eis van de IAAF. Voor de organisatie van een WK is de minimale eis van de IAAF 50.000.

IAAF

Kijkend naar de eis van de IAAF, dan hebben andere landen stadions met een veel hogere capaciteit. Er wordt verondersteld dat de kans dat een land met een stadion van 50.000 plaatsen een wereldkampioenschap mag organiseren kleiner wordt naarmate andere landen zich kandidaat stellen met een accommodatie die een grotere capaciteit heeft.

⁵⁷ Bron: www.fbk-games.nl

IOC

Vereiste capaciteit van het IOC is 65.000, maar kandidaat-steden zitten met hun capaciteit veel hoger. Om te kunnen concurreren, zal een stadion met een capaciteit van 65.000 of minder onvoldoende zijn. Het is belangrijk om te kijken naar wat er met het stadion verder gaat gebeuren als eenmaal het WK is geweest. Blijft het een atletiekstadion, wordt het gecombineerd met een andere sportactiviteit, etc? Het meest aannemelijke is dat het stadion, in combinatie met atletiek, gebruikt gaat worden voor de grootste en populairste sport in Nederland, namelijk voetbal. Er is onderzocht wat de capaciteit is van de Nederlandse stadions en daarbij is er ook gekeken naar de bezettingsgraad. Op basis van die gegevens kan er geconcludeerd worden dat een voetbalstadion met een capaciteit van 50.000 voldoende is voor Nederland.

EAA

Voor het houden van een Europees atletiekkampioenschap worden door de EAA dezelfde capaciteitseisen gesteld als die door de IAAF zijn gesteld. Het is daardoor dan ook niet haalbaar om momenteel een EK te organiseren in Nederland. Net zoals de conclusie die door Charlotte Trappel getrokken is voor het organiseren van een WK, geeft dit onderzoek aan dat er nieuwbouw nodig zal zijn om een EK in Nederland te kunnen organiseren.

Op basis van bovenstaand verhaal kan de conclusie worden getrokken dat voor de organisatie van een WK atletiek een stadion nodig is wat een capaciteit heeft van ongeveer 70.000. Na het wereldkampioenschap zal dan het stadion verkleind moeten worden naar een capaciteit van rond de 50.000.

3.15 Resumé

Het onderstaande schema geeft per sport aan welke accommodaties zij gebruiken voor grotere evenementen. Daarop volgt de toeschouwerscapaciteit van deze accommodaties, met daarna
5 aangegeven in hoeverre deze accommodatie voldoet aan de gestelde eis van het IOC of de internationale federaties op WK of EK niveau. Bij deze eisen is altijd gekeken naar de zwaarst tellende eis, vaak zijn dit mannentoernooien met de finale accommodatie-eis.

		accommodatie						
		Gebruikte accommodaties	Toeschouwers-capaciteit	IOC eis	wk- eis	ek- eis	Advies	Andere mogelijkheden
Sporten								
	baanwielrennen	Velodrome in Amsterdam	2,000				onderhoud	Brabanthallen/ Jaarbeurs Utrecht Amsterdam RAI/ MECC Maastricht Dome in Amsterdam
		Sportpaleis Alkmaar	4,750					
		Omnisportcentrum in Apeldoorn	6,500					
		Sportpaleis Ahoy te Rotterdam	10,500					
	badminton	Sportcentrum Omniworld in Almere	3,045				onderhoud	Amsterdam RAI/ MECC Maastricht Sportpaleis Ahoy te Rotterdam Dome in Amsterdam Brabanthallen/ Jaarbeurs Utrecht
		Indoorsportcentrum Eindhoven	7,500					
	basketbal	Sportpaleis Ahoy te Rotterdam	10,500				nieuwbouw	Amsterdam RAI/ MECC Maastricht Dome in Amsterdam Brabanthallen/ Jaarbeurs Utrecht
		Maaspoort in Os Hertogenbosch	2,560					
		Sportcentrum Omniworld Almere	3,045					
		Martiniplaza te Groningen	4,500					
	handbal	Topsportcentrum Rotterdam	2,415				nieuwbouw	Amsterdam RAI/ MECC Maastricht Indoorsportcentrum Eindhoven Sportpaleis Ahoy te Rotterdam
		Sporthallen Zuid Amsterdam	4,000					
	judo	Sportpaleis Ahoy te Rotterdam	15,000				ombouwen	Amsterdam RAI/ MECC Maastricht Brabanthallen Jaarbeurs Utrecht
		Dome in Amsterdam	15,000					
Indoorsportcentrum Eindhoven		7,500						
turnen	Sportpaleis Ahoy te Rotterdam	15,000				ombouwen	Dome in Amsterdam Brabanthallen Jaarbeurs Utrecht	
	Amsterdam RAI	> 12,900						
	Maaspoort te Os-Hertogenbosch	2,560						
	MECC te Maastricht	onbekend						
volleybal	Indoorsportcentrum Eindhoven	7,500				nieuwbouw	Amsterdam RAI/ MECC Maastricht Sportpaleis Ahoy te Rotterdam Brabanthallen/ Jaarbeurs Utrecht	
	Martiniplaza Groningen	4,500						
	Omnisportcentrum in Apeldoorn	1,500						
	atletiek	Olympisch Stadion te Amsterdam	22,500				nieuwbouw	Uitwijken naar Duitsland/Belgie
		Fanny Blankers Koen Stadion	15,000					
	hippisch	Concours Hippique Eindhoven	5,000				nieuwbouw	Uitwijken naar Duitsland
		Concours Hippique International Officiel	2,000					
	hockey	Wagener Stadion te Amstelveen	15,000				onderhoud	nvt
		Hockeyvereniging Rotterdam	3,600					
	roeien	Bosbaan te Amsterdam	10,000				nieuwbouw	nvt
		Eendrachtspolder te Rotterdam	> 20,000					
	rugby	De Arena in Amsterdam	51,628	nvt			verbouwen	Uitwijken naar Duitsland/Belgie
		De Kuip in Rotterdam	51,137	nvt				
	waterpolo	Zwemcentrum de Tongelreep te Eindhoven	4,000		?		nieuwbouw	nvt
		Sloterparkbad te Amsterdam	510		?			
	zwemmen	Zwemcentrum de Tongelreep te Eindhoven	4,000		?		nieuwbouw	nvt
Sloterparkbad te Amsterdam		510		?				
			Legenda:		Wel haabaar			
					Niet haalbaar			
				?	Onbekend			

Legenda: Wel haalbaar
 Niet haalbaar
 Onbekend

Gezien de mogelijkheden bij het combineren van de eis met de “gebruikte” accommodatie is
10 er een advies aangegeven, waarbij gestuurd wordt naar de beste oplossing per sport. De laatste kolom geeft andere mogelijkheden aan. Hiermee wordt bedoeld dat hetzelfde toernooi ook nog op andere locaties/ accommodaties uit te voeren is om zodoende wel aan de gestelde eisen te voldoen – in ieder geval op EK en WK gebied. Hierna wordt beschreven wat per toernooi, dus een EK/ WK of
15 Olympische Spelen, de mogelijkheden zijn per sport met bestaande accommodaties en wat er binnen Nederland moet gebeuren om te voldoen aan de gestelde eisen vanuit de federaties met nog overige mogelijkheden waar naar toe uitgeweken kan worden.

Overall gekeken naar de mogelijkheden om een Europees Kampioenschap te organiseren binnen Nederland met de bestaande accommodatie komt het er in feite op neer dat tien sporten een accommodatie mogelijkheid hebben om aan de gestelde eis te voldoen. De overige vier, handbal, volleybal, atletiek, zwemmen, beschikken niet over een accommodatie die voldoet. Echter zal het EK zwemmen in 2008 wel in Eindhoven georganiseerd worden, dus heeft de Europese federatie niet streng op de toeschouwerscapaciteit gecontroleerd. Hiervoor kan bij de indoorsporten, handbal/volleybal, gebruik gemaakt worden van evenementenhallen. Dit geldt ook voor atletiek, hiervoor is een stadion nodig met een toeschouwerscapaciteit van 50.000 en de bestaande accommodaties voldoen daar bij lange na niet aan.

Indien er gekeken wordt naar de mogelijkheid voor het houden van een wereldkampioenschap voldoen acht sporten aan de gestelde eis. De overige zes, handbal, volleybal, atletiek, hippisch, waterpolo en zwemmen, voldoen niet aan de gestelde eis. Voor zwemmen en waterpolo zijn de WK-eisen niet achterhaald. Maar ervan uitgaande dat de WK-eis hoger ligt dan die bij een EK kan aangenomen worden dat de bestaande accommodaties niet voldoen om een zwem- of waterpolo wereldkampioenschap te houden. Voor handbal en volleybal zou voor een desbetreffend toernooi uitgeweken kunnen worden naar een evenementenhal. Net als bij het EK heeft atletiek een WK-eis waaraan de bestaande accommodaties niet voldoen. Hiervoor geldt dan echt de sturing richting nieuwbouw. Gekeken naar de hippische sporten op WK-niveau geldt dat dit een Wereldruiterspelen wordt, dit is een groot toernooi waarin de drie hoofd onderdelen terug komen. Hiervoor wordt een accommodatie-eis van minimaal 20.000 toeschouwers geëist door de internationale federatie, de FEI. Ook hiervoor geldt dat nieuwbouw nodig zal zijn.

Mocht Nederland de Olympische Spelen van 2028 gaan organiseren, dan zouden, gekeken vanuit de huidige situatie “2007”, er vier sporten accommodaties hebben die voldoen aan de eis die het IOC stelt voor minimale toeschouwerscapaciteit. Badminton, judo, hockey en roeien zijn de sporten die voldoen aan de gestelde accommodatie-eisen. Bij roeien is hier dan wel uitgegaan van de accommodatie, de eendrechtspolder te Rotterdam, die momenteel in aanbouw is en zich op ervaringsniveau nog zal moeten bewijzen.

De overige sporten die niet voldoen aan de eisen gesteld vanuit het IOC zijn, opsommend: baanwielrennen, basketball, handbal, volleybal, atletiek, hippisch, waterpolo en zwemmen. Voor deze sporten zal het nodig zijn nieuwe accommodaties te bouwen. Er zou uitgeweken kunnen worden naar evenementenhallen maar dit kan tijdens een Olympische Spelen niet voor alle sporten de oplossing zijn vanwege gebrek aan evenementenhallen. Naar het buitenland uitwijken, met een soort van samenwerking, kan een mogelijkheid zijn die in gedachten gehouden moet worden. Duitsland heeft vele mogelijkheden, neem bijvoorbeeld de accommodatie voor de hippische sporten in Aachen. Of gebruik maken van stadia in België. Rugby is geen onderdeel van de Olympische Spelen en heeft hierdoor dan ook geen eis op het gebied van toeschouwerscapaciteit.

4. Conclusies

De vraagstelling zoals deze beschreven staat in het eerste hoofdstuk (*“Kan Nederland met de gestelde eisen voor topsportaccommodaties 15 wereldkampioenschappen en 10 Europese kampioenschappen meer organiseren dan het tot nu toe heeft gedaan?”*) kan worden beantwoord met: Het is niet haalbaar om 15 wereldkampioenschappen meer te organiseren, echter 10 Europese kampioenschappen meer organiseren is wel haalbaar.

Met de huidige situatie in Nederland, op het gebied van sportaccommodaties voor topsportevenementen, is het niet mogelijk 15 wereldkampioenschappen meer te organiseren. Er zijn daarentegen wel sporten die voldoen aan de gestelde wereldkampioenschapeisen. Dit zijn baanwielrennen, badminton, judo, turnen en hockey. Deze sporten beschikken over een eigen accommodatie die voldoen. Of zij maken gebruik van een neven oplossing als een evenementenhal. Voor de overige sporten, basketball, handbal, volleybal, atletiek, hippisch, roeien, rugby, waterpolo en zwemmen, is er geen eigen accommodatie die voldoet aan de internationale eisen. Voor de indoorsporten kan altijd gekeken worden naar evenementenhallen. Maar voor een aantal outdoorsporten zal er een nieuwe accommodatie gebouwd of een bestaande verbouwd moeten worden om deze wereldkampioenschappen in Nederland te kunnen houden.

Bij het houden van Europese kampioenschappen komen de sportaccommodaties in Nederland een stuk beter uit het onderzoek, gekeken naar de toeschouwerscapaciteit. Van de 14 onderzochte sporten is het voor 11 sporten mogelijk om een EK te organiseren. Atletiek, roeien en zwemmen slagen er niet in als er puur gekeken wordt naar deze capaciteitseis. Atletiek heeft een zware eis die overeenkomt met de internationale eis. Hiervoor zal binnen Nederland nieuwbouw plaats moeten vinden. Voor roeien geldt een eis die in de toekomst wel haalbaar zal zijn, aangezien er in Rotterdam een nieuwe roeibaan “de Eendrachtspolder” gebouwd wordt. Deze baan zal wel gaan voldoen aan de gestelde eisen, maar zal zich eerst nog moeten bewijzen met het organiseren van dergelijke evenementen. De laatste die de capaciteit niet haalt is zwemmen. Wanneer er gekeken wordt naar de getallen komt de Tongelreep in Eindhoven 500 zitplaatsen te kort. Aangezien er vanuit meerdere vlakken gekeken wordt door de LEN is deze zwemaccommodatie wel goed gekeurd voor een Europees kampioenschap.

In bijlage 4 is een schematische weergave van de huidige sportaccommodaties in Nederland te vinden.

In dit hoofdstuk worden twee onderwerpen besproken om enkele beperkingen van het onderzoek te laten zien, te weten de gebruikte theorie en de methodologie. Daarna volgt een reflectie op het uitgevoerde onderzoek.

In dit onderzoek is een aantal keuzes gemaakt met betrekking tot de gekozen theorie. Bij gebrek aan voldoende theorie is er gekozen om een nieuwe theorie te ontwikkelen met behulp van bestaande theorieën (Oskam, *Prestatiebeheersing- model*, 1996). Het accommodatiemodel⁵⁸ is door de auteurs van deze scriptie zelf ontwikkeld en toegepast in de verwerking van de conclusie en de aanbevelingen. Het accommodatiemodel zegt iets over de huidige situatie in Nederland in combinatie met de gestelde eisen van de internationale federaties en de nationale sportbonden. Een groot vraagteken bij de gemaakte keuze voor de ontwikkeling van dit model zijn de eisen die door de internationale federaties gesteld worden. Dit model is met name gericht op de toeschouwerscapaciteit van accommodaties terwijl er voldoende eisen zijn die zwaarder wegen bij de toewijzing van een WK of een EK.

Wat is het accommodatiemodel en wat is de relatie van het model in dit onderzoek? Het accommodatiemodel geeft antwoord op de vraag wat er nodig is om een WK of EK te organiseren per onderzochte sport. Met behulp van het accommodatiemodel is het schema in bijlage 4 ontwikkeld. Daarin wordt per sport een advies gegeven of men onderhoud, om-/ verbouw of nieuwbouw moet plegen voor de organisatie van een WK of EK. In de conclusie wordt antwoord gegeven op de vraagstelling of Nederland met de gestelde eisen (voor accommodaties) 15 WK's en 10 EK's meer kan organiseren. Vanuit het schema in bijlage 4 is de vraagstelling beantwoord.

Met betrekking tot de methodologie is een aantal factoren van grote invloed geweest op het verloop van het onderzoek. Ten eerste is er gekozen om een kwalitatief onderzoek te doen waarbij een survey uit is gevoerd. Door middel van deskresearch en interviews is de benodigde informatie verzameld. Een beperking van dit onderzoek met betrekking tot de methode zit in het feit dat er slechts per bond 1 persoon geïnterviewd is vanwege tijdgebrek. Wellicht waren er meer resultaten naar voren gekomen wanneer meerdere personen van de sportbonden geïnterviewd werden.

De onderzoekers hebben bij het samenstellen van de interviewguide zich laten inspireren door de hoofdthema's van het onderzoek. De uitwerking van de onderwerpen zijn dan mede ook gebaseerd op het theoretisch kader, maar daarbij was het niet mogelijk om alle onderwerpen uitputtend te bevragen. Daarom zijn er in de interviewguide bepaalde vragen vastgelegd, waardoor automatisch andere delen niet aan bod kwamen. De onderzoekers hebben hier een nadrukkelijke invloed gehad op het verloop van de interviews en de uiteindelijke resultaten. Wat de exacte invloed van de onderzoekers is geweest is lastig te meten, maar de aanname kan zijn dat de betrouwbaarheid van de resultaten hierdoor is afgenomen. Het zal voor een andere onderzoeker lastig zijn om dezelfde resultaten te behalen. Dat wordt ook veroorzaakt doordat is gewerkt met halfgestructureerde

⁵⁸ Zie figuur 5

interviews. Doordat het verloop van het interview niet gestandaardiseerd was, konden de respondenten vragen verschillend interpreteren of bepaalde onderwerpen helemaal niet aan bod laten komen. De betrouwbaarheid van het onderzoek had verhoogd kunnen worden door te werken met een meer gestandaardiseerde vragenlijst. Echter, zoals al beschreven in het methodologiehoofdstuk is niet voor een dergelijke vragenlijst gekozen, omdat een halfgestructureerd interview meer ruimte geeft om echt een gesprek te voeren met de respondenten.

Ook de manier van verwerken en analyseren heeft de uiteindelijke resultaten en conclusies beïnvloed. Door zo nauwgezet mogelijk te werken en alle stappen duidelijk aan te geven, is getracht ervoor te zorgen dat de uiteindelijke resultaten een zo goed mogelijke weergave zijn van de gehouden interviews. Toch zijn de resultaten beïnvloed door de gemaakte keuzes van de onderzoeker en is het onderzoek daardoor minder betrouwbaar.

Dit onderzoek had tot doel om aanbevelingen te doen aan NOC*NSF over de huidige situatie met betrekking tot (top)sportaccommodaties in Nederland. Zoals gezegd is dit een praktijkgerichte doelstelling. Om het onderzoek te kunnen uitvoeren was het noodzakelijk om eerst met behulp van de literatuur een model te ontwikkelen dat toegepast kon worden bij de toetsing van accommodaties. Met behulp van dit model kon de praktijksituatie daadwerkelijk getoetst worden.

In het vooraf opgestelde stappenplan was duidelijk dat er meteen gestart kon worden met het inventariseren van de gestelde eisen door de internationale federaties. Met de gestelde eisen is gekeken welke accommodaties in Nederland mogelijk voldoen per sport. Met behulp van de interviews die gehouden zijn binnen de sportbonden kon het lijstje van accommodaties aangepast worden. Uit de gesprekken met de sportbonden kwam naar voren dat veel bonden geen nieuwe accommodatie voor zichzelf willen, maar eerder denken aan multi-sportaccommodaties. De interviews met de bonden zijn dan ook zeer ondersteunend geweest aan dit onderzoek. Zoals reeds beschreven in de discussie is het de vraag of een andere onderzoeker dezelfde resultaten zal boeken omdat de interviews halfgestructureerd waren om het gesprek wat soepeler te laten verlopen.

Een ander lastig onderdeel van het onderzoek was het nauwkeurig formuleren van de resultaten en conclusies. Wij hebben zes maanden gewerkt binnen NOC*NSF en tijdens die maanden hebben wij naast de interviews voor ons onderzoek ook andere gesprekken gehad met betrokkenen. Echter, de kennis en indrukken uit die gesprekken konden wij niet gebruiken in deze scriptie, omdat ze niet zijn verkregen door het uitvoeren van het onderzoek. Om te voorkomen dat onze indrukken de uiteindelijke conclusies en aanbevelingen te veel 'kleurden', hebben wij veel aandacht besteed aan het zo open en onbevooroordeeld analyseren en interpreteren van de resultaten. Dat zorgde enerzijds voor een hogere betrouwbaarheid, maar heeft er ook toe geleid dat bepaalde kennis die wij tijdens ons onderzoek wel hebben opgedaan niet kon gebruiken.

De verkregen resultaten hebben bijgedragen aan de beantwoording van de vraagstelling. Door het beantwoorden van de vraagstelling kan de terugkoppeling gemaakt worden naar de doelstelling en kan er geconcludeerd worden dat de huidige situatie in Nederland onvoldoende is voor de organisatie van 15 wereldkampioenschappen meer en 10 Europese kampioenschappen meer. Uit de verkregen resultaten zijn de meest relevante gegevens verzameld en in beide rapporten verwerkt.

Gezien de structuur van het onderzoek werd er met name in de beginfase erg veel informatie verzameld. Tijdens deze beginfase is het dan ook noodzakelijk geweest om relevante gegevens te scheiden van “bijzaken” om een zo overzichtelijk mogelijk beeld te krijgen. Door de beperkte tijd zijn er slechts 14 sporten onderzocht. Daarnaast is er hoofdzakelijk onderzoek gedaan naar de toeschouwerscapaciteit en is er per sport gekeken welke overige factoren van belang zijn bij de toewijzing van een bid.

In het door de onderzoekers ontwikkelde accommodatiemodel⁵⁹ is een grijs vlak aangegeven dat staat voor een eventueel vervolgonderzoek om de “foto” van Nederland zo compleet mogelijk te maken. Dit onderzoek zal helderheid moeten krijgen over bestaande plannen / ideeën van provinciale sportraden voor het bouwen van nieuwe (top)sportaccommodaties. Naast de hoofddoelstelling om de “foto” van Nederland zo compleet mogelijk te maken is de subdoelstelling ervoor te zorgen dat er niet vijf of zes dezelfde accommodaties gebouwd gaan worden. Ook de gestelde eisen door de (inter)nationale federaties kunnen meegenomen worden in de ideeën van nieuw te bouwen accommodaties.

⁵⁹ Zie figuur 5

Boeken

- 5 1. Baarda, D.B., de Goede, M.P.M., & Kalmijn, M. (2004). *Enquêteren en gestructureerd interviewen*. Groningen, EPN Educatieve Partners Nederland.
2. Grit, R. (2005). *Projectmanagement: een praktisch handboek voor projectmatig werken*. Groningen, Wolters-Noordhoff.
3. Oskam, A. (1996). *Hogere Bouwkunde*. Utrecht/Zutphen, Thieme Meulenhoff.
- 10 4. Verschuren, P., & Doorewaard, H. (2000). *Het ontwerpen van een onderzoek*. Utrecht, Uitgeverij LEMMA BV.

Rapporten

- 15 1. NOC*NSF (2006). *Olympisch Plan 2028*. Arnhem, NOC*NSF.
2. Trappel, C. (2007). *Zijn wij er klaar voor?* Arnhem, NOC*NSF.

Websites

- 20 1. Algemene informatie atletiek
In: www.iaaf.org
 www.european-athletics.org
 www.knau.nl
2. Algemene informatie baanwielrennen
25 In: www.uci.ch
 www.knwu.nl
3. Algemene informatie badminton
In: www.internationalbadminton.org
 www.eurobadminton.org
30 www.badminton.nl
4. Algemene informatie basketball
In: www.fiba.com
 www.fibaeurope.com
 www.nbb.nl
- 35 5. Algemene informatie handbal
In: www.ihf.info
 www.eurohandball.com
 www.nhv.nl

6. Algemene informatie hippisch
In: www.horsesport.org
www.knhs.nl
- 5 7. Algemene informatie hockey
In: www.fihockey.org
www.eurohockey.org
www.knhb.nl
- 10 8. Algemene informatie judo
In: www.ijf.org
www.eujudo.com
www.jbn.nl
- 15 9. Algemene informatie roeien
In: www.worldrowing.com
www.knrb.nl
10. Algemene informatie rugby
In: www.irb.com
www.rugby.nl
- 20 11. Algemene informatie turnen
In: www.fig-gymnastics.com
www.ueg-gymnastics.com
www.kngu.nl
- 25 12. Algemene informatie volleybal
In: www.fivb.com
www.cev.lu
www.nevobo.nl
- 30 13. Algemene informatie waterpolo
In: www.fina.org
www.lenweb.org
www.knzb.nl
- 35 14. Algemene informatie zwemmen
In: www.fina.org
www.lenweb.org
www.knzb.nl
15. Informatie Olympisch Stadion Berlijn (Duitsland)
In: www.olympiastadion-berlijn.de
16. Informatie atletiekstadion Osaka (Japan)
In: www.osaka2007.jp
17. Informatie Olympisch stadion Helsinki (Finland)
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Helsinki_Olympic_Stadium

18. Informatie atletiekstadion Parijs (Frankrijk)
In: www.stadefrance.fr
19. Informatie atletiekstadion Gotenburg (Zweden)
In: <http://en.wikipedia.org/wiki/Ullevi>
- 5 20. Informatie olympia stadion Munchen (Duitsland)
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Olympic_Stadium_%28Munich%29
21. Informatie sportaccommodatie baanwielrennen – Engeland
In: www.manchestervelodrome.com
22. Informatie sportaccommodatie baanwielrennen – Spanje
10 In: www.mundipalma2007.com
23. Informatie sportaccommodatie baanwielrennen – Frankrijk
In: www.axelvega.fr/article.php3?id_article=66&style=css1
24. Informatie sportaccommodatie baanwielrennen – Duitsland
In: www.rsc-cottbus.de
- 15 25. Informatie sportaccommodatie baanwielrennen – Italië
In: www.sportpro.it/cichist/Pista/GIRita.htm
26. Informatie sportaccommodatie badminton – Kuala Lumpur
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Putra_Indoor_Stadium
27. Informatie sportaccommodatie badminton – USA
20 In: http://en.wikipedia.org/wiki/Arrowhead_Pond
28. Informatie sportaccommodaties badminton – Nederland
In: <http://maaspoort.s-hertogenbosch.nl>
29. Informatie sportaccommodaties badminton – Zwitserland
In: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_indoor_arenas#Switzerland
- 25 30. Informatie sportaccommodatie basketball – USA
In: www.consecofieldhouse.com/aboutcfh.asp
31. Informatie sportaccommodatie basketball – China
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Wutsaishan_Gymnasium
32. Informatie sportaccommodatie basketball – Japan
30 In: www.fiba.com
33. Informatie sportaccommodatie basketball – Brazilië
In: http://es.wikipedia.org/wiki/Campeonato_mundial_de_baloncesto_femenino_de_2006
34. Informatie sportaccommodatie basketball – Turkije
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Ankara_Atat%C3%BCrk_Sport_Hall
- 35 35. Informatie sportaccommodatie basketball – Zweden
In: <http://www.ntvmsnbc.com/modules/sportable/eurobasket2003/salonlar.asp>
36. Informatie sportaccommodatie basketball – Servie
In: http://eurobasket2005.fibaeurope.com/en/cid_81efshcVI1AnoDpET,q0q3.html

37. Informatie sportaccommodatie basketball – Spanje
In: http://www.eurobasket2007.org/en/cid_BqypGFJPHy-Nw4lwlAq,v3.pageID_PgDR28RAGIEY1,WLhsOkx2.compID_qMRZdYCZI6EoANOrUf9le2.season_2007.html
- 5 38. Informatie sportaccommodatie handbal – Rusland
In: <http://petersburgcity.com/sport/constructions/?id=255>
39. Informatie sportaccommodatie handbal – Tunesië
In: <http://weekly.ahram.org.eg/2005/726/sp1.htm>
40. Informatie sportaccommodatie handbal – Frankrijk
10 In: <http://www.handball2007.fr/cm>
41. Informatie sportaccommodatie handbal – Duitsland
In: <http://www.wm2007-koelnarena.de>
42. Informatie sportaccommodatie handbal – Kroatië
In: http://de.wikipedia.org/wiki/handball-weltmeisterschaft_der_herren_2009
- 15 43. Informatie sportaccommodatie handbal – Slovenie
In: www.euro2004.si
44. Informatie sportaccommodatie handbal – Zwitserland
In: http://hem2006.infrontsports.com/07_50.html
45. Informatie sportaccommodatie handbal – Noorwegen
20 In: <http://www.ehf-euro.com/news.html>
46. Informatie sportaccommodatie hippisch – Spanje
In: http://www.equisearch.com/equiwire_news/eqcanadian2967/
47. Informatie sportaccommodatie hippisch – Duitsland
In: http://www.aachen2006.de/aktuell/050519_e.htm
- 25 48. Informatie sportaccommodatie hippisch – USA
In: <http://www.kyhorsepark.com>, <http://www.feigames2010.org/>
49. Informatie sportaccommodatie hockey – Australië
In: <http://www.austadiums.com/stadiums/stadiums.php?id=89>
50. Informatie sportaccommodatie hockey – Maleisië
30 In: http://en.wikipedia.org/wiki/2002_Men%27s_World_Cup_%28field_hockey%29
51. Informatie sportaccommodatie hockey – Madrid
In: <http://www.telesport.nl/article647745.ece>
52. Informatie sportaccommodatie hockey – Duitsland
In: www.warsteiner-hockeypark.de
- 35 53. Informatie sportaccommodatie hockey – Engeland
In: www.manchester.gov.uk/downloads/report12_6_.pdf
54. Informatie sportaccommodatie hockey – Ierland
In: http://nl.wikipedia.org/wiki/Europees_kampioenschap_hockey_vrouwen_2005

55. Informatie sportaccommodatie hockey – Spanje
In: <http://deportes.hispavista.com/deportes/20030120153812/Hockey-hierba--Alemania,-Belgica,-Rusia,-Irlanda-y-Francia,-rivaless-de-Espana-en-el-Europeo-de-Barcelona-en-septiembre/>
56. Informatie sportaccommodatie judo – Nederland
5 In: <http://www.ahoy.nl/zakelijk/organisator/ruime-keuze-in-ruimtes/mijn-sportpaleis>
57. Informatie sportaccommodatie judo – Egypte
In: http://www.egyptjudo.com/world-champ/cairo_stadium.htm
58. Informatie sportaccommodatie judo – Belgrado
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Belgrade_Arena
- 10 59. Informatie roeiaccommodatie – Engeland
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Dorney_Lake
60. Informatie rugbyaccommodatie – Frankrijk
In: www.stadefrance.fr/infos
61. Informatie rugbyaccommodatie – Australië
15 In: www.Telstrastadium.com.au/index.aspx?link_id=1.115
62. Informatie rugbyaccommodatie – Engeland
In: www.Millenniumstadium.com
63. Informatie rugbyaccommodatie – Engeland
In: www.Worldstadia.com/stadium/england/twickenham/21.php
- 20 64. Informatie sportaccommodatie turnen – Australië
In: www.Mopt.com
65. Informatie sportaccommodatie turnen – Duitsland
In: <http://www.enbw-turn-wm.de/>
66. Informatie sportaccommodatie turnen – Nederland
25 In: www.Rotterdamtopsport.nl
67. Informatie sportaccommodatie turnen – Griekenland
In: www.gymmedia.com/volos06/
68. Informatie sportaccommodatie volleybal – Duitsland
In: www.fivb.org/
- 30 69. Informatie sportaccommodatie volleybal – Argentinië
In: www.fivb.org/
70. Informatie sportaccommodatie volleybal – Japan
In: www.2006vball.jp/en/top.html
71. Informatie sportaccommodatie volleybal – Rusland
35 In: http://www.fivb.org/EN/volleyball/competitions/WorldLeague/2002/General/General_Cities.asp
én <http://www.infoservices.com/moscow/2534.htm>
72. Informatie sportaccommodatie volleybal – België
In: <http://www.coque.lu/?lm1=MCZKPDWTRWJU> én
<http://www.spiroudome.be/doc.php?id=to2&tid=2&site=1> én
40 www.hasselt.be/upload/13443136/downloads/nummer2-2004.doc

73. Informatie sportaccommodatie volleybal – Belgrado
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Belgrade_Arena én <http://en.wikipedia.org/wiki/PalaLottomatica>
74. Informatie sportaccommodatie volleybal – Kroatie
In: <http://www.wsech-cro.hr/index.aspx?page=domsportovapula> én
5 http://en.wikipedia.org/wiki/Dom_Sportova
75. Informatie sportaccommodatie waterpolo – Budapest
In: http://www.musz.hu/musz/eb_eng.news.page?nodeid=1846
76. Informatie sportaccommodatie waterpolo – Australië
In: http://en.wikipedia.org/wiki/Melbourne_Sports_and_Aquatic_Centre
- 10 77. Informatie sportaccommodatie waterpolo – Slovenië
In: www.emc2007.com/?venues:kranj
78. Informatie sportaccommodatie waterpolo – Belgrado
In: <http://www.beograd.org.yu/cms/view.php?id=201758>
79. Informatie sportaccommodatie zwemmen – Spanje
15 In: www.picornell.cat/quisom/jocs.asp &
http://marca.recoletos.es/natacion/mundial2003/sedes_montjuic.html
80. Informatie sportaccommodatie zwemmen – Canada
In: www.parcjeandrapeau.com/en/evenements/complexe.asp
81. Informatie sportaccommodatie zwemmen – Australië
20 In: www.melbourne2007.com.au/?s=news
82. Informatie sportaccommodatie zwemmen – Nederland
In: <http://www.tongelreep.nl/>
83. Informatie sportaccommodatie zwemmen – Boedapest
In: http://www.musz.hu/musz/eb_eng.news.page?nodeid=1846
- 25 84. Informatie Olympisch Stadion te Amsterdam
In: www.olympischstadion.nl
85. Informatie Fanny Blankers Koen Stadion te Hengelo
In: www.fbkgames.nl
86. Informatie Sporthallen Zuid te Amsterdam
30 In: www.sporthallenzuid.amsterdam.nl/sporthallenzuid/index.html
87. Informatie Topsportcentrum Rotterdam
In: <http://tsc.ahoyweb.nl/index.cfm>
88. Informatie Martiniplaza te Groningen
In: www.martiniplaza.nl
- 35 89. Informatie Indoorsportcentrum Eindhoven
In: www.indoorsportcentrumeindhoven.nl
90. Informatie Maaspoort te 's-Hertogenbosch
In: <http://maaspoort.s-hertogenbosch.nl/index.cfm>

91. Informatie Sportcentrum te Almere
In: www.zwarts.jansma.nl/article-702-nl.html én
www.omniworld.nl/index.php?id=43&news_id_single=55
- 5 92. Informatie Omnisportcentrum te Apeldoorn
In: www.apeldoorn.nl/smartsite.dws?id=64386 én www.omnisportcentrum.nl/
93. Informatie Wagener Stadion te Amstelveen
In: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Wagener-Stadion>
94. Informatie Hockeyclub Rotterdam
In: www.hcr.nl
- 10 95. Informatie Arena in Amsterdam
In: <http://amsterdamarena.nl>
96. Informatie de Kuip in Rotterdam
In: <http://www.stadionfeijenoord.nl/pagestadion.php?id=33>
97. Informatie Velodrome in Amsterdam
15 In: <http://www.velodrome.nl/>
98. Informatie Sportpaleis Alkmaar
In: <http://www.sportpaleis-alkmaar.nl/evenementen/>
99. Informatie Concours Hippique Eindhoven
In: <http://www.ch-eindhoven.nl/>
- 20 100. Informatie CHIO te Rotterdam
In: <http://www.chio.nl/index.asp?id=50>
101. Informatie Nationaal Zwemcentrum de Tongelreep
In: www.tongelreep.nl én www.zwemcentrum.nl
102. Informatie Sloterparkbad te Amsterdam
25 In: www.optisport.nl/sloterparkbad/
103. Informatie Ahoy te Rotterdam
In: www.ahoy.nl
104. Informatie RAI te Amsterdam
In: www.rai.nl
- 30 105. Informatie Jaarbeurs te Utrecht
In: www.jaarbeurs.nl
106. Informatie MECC
In: www.mecc.nl
107. Informatie Brabanthallen te 's-Hertogenbosch
35 In: www.brabanthallen.nl
108. Informatie Amsterdam Dome
In: http://ecorys.nl/ecru/ecru-1/art3_dome_mw.html